

ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΕΚ ΜΑΔΥΤΩΝ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΙΕΛΑΓΩΝΙΑΣ

ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΣ ΑΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΡΓΑ

Έκδιδόμενα ἀδείᾳ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας
Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ ἡμεδούμνιαν 25 Ραμαζάν
313 καὶ 15 Φεβρουαρίου 312 (1897) καὶ
ὑπ' ἀριθμὸν 552.

ΔΙΗΡΗΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΤΕΥΧΗ

α' Γυναικῶν γάρ εὐσεβές καὶ προηγούμενον
πάνδρώ ποιεῖ τοὺς χαρισμένους συτοῖς μό-
νοις τὴν ἔντρον φωνὴν θεούσην, α' βη
μέντος τῶν ἐτι ἀρχαιοτέρων οὐδὲ εἰδέναι
ποσὶ τοὺς Ἕλληνας τὴν θεατρικὴν μου-
σικὴν, ὅλην δὲ αὐτὴς τὴν ἐπιστημόν πρὸς
τὰ θεῖαν τιμὴν καὶ τὴν τῶν νέων πείδευ-
σιν περιλαμβάνεισθαι.

(Πλαισάρχ. περὶ μουσ. 2-10 καὶ 27-10)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΙΝΟΥ
Περὰ τῷ νεψὶ τῶν Ἀγίων Θεοδώρων

1897

ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΕΚ ΜΑΔΥΤΩΝ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΕΔΑΓΩΓΙΑΣ

ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΣ ΑΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΡΓΑ

Έκδιδόμενα ἀδείᾳ τοῦ Υπουργείου τῆς Δημοσίας
Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 Ραμαζὰν
343 καὶ 45 Φεβρουαρίου 342 (1897) καὶ
ὑπ' ἀριθμὸν 552.

ΔΙΗΡΗΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΤΕΥΧΗ

«Γμνεῖν γάρ εὐσεβὲς καὶ προηγούμενον
»ἀνθρώποις τοὺς χαρισμένους αὐτοῖς μό-
»νοις τὴν ἐνχρήστρον φωνὴν θεούς». «Ἐπει-
»μέντοι τῶν ἔτι ἀρχαιοτέρων οὐδὲ εἰδέναι
»φαστοὶ τοὺς Ἑλλήνας τὴν θεατρικὴν μου-
»σικὴν δὲ αὐτῆς τὴν ἐπιστήμην πρό-
»τειν θεῶν τιμὴν καὶ τὴν τῶν νέων παιδευ-
»σιν παραλαμβάνεσθαι.

(Πλουστάρχ. περὶ μουσ. 2-10 καὶ 27-10).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΙΝΟΥ
Παρὰ εῷ ναῷ τῶν Ἅγιών Θεοδώρων

1897

1897

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφήν μου καταδιώκεται
κατὰ τὸν νόμον ὡς κλεψύτυπον.

+ ο Φελικίλιος Καζαντζάκης

17676

Ο ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΣ ΑΥΛΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§. 1. Μουσικὴ τέχνη λέγεται τὸ μάθημα, ὅπερ μᾶς διδάσκει τοὺς κανόνας καθ' οὓς παράγεται τὸ μέλος. "Ἄρα ἀντικείμενον τῆς μουσικῆς εἶναι τὸ μέλος, πρὸς κατανόησιν τοῦ ὅποιου ἔξετάζει τὰ μέρη ἐξ ὧν σύγκειται.

§. 2. Σύγκειται δὲ τὸ μέλος ἐκ διαφόρων φθόγγων ἢ ἄλλων δεδομένων ὑπὸ τῆς φύσεως· ἀλλ' ὡς εἶνε δεδομένοι δὲν παράγουσι τὸ ζητούμενον μέλος· πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου τακτοποιεῖται αὐτοὺς ὡς ἔξτις: Α' παρέχει ὡρισμένα ὄντα πάντα εἰς ἔκαστον τῶν φθόγγων, δι' ὧν διαχρίνει αὐτοὺς; ἀπ' ἀλλήλων καὶ δρίζει σημεῖά τινα πρὸς παρόστασιν αὐτῶν. καὶ Β' ἔξετάζει καὶ δρίζει τὰς σχέσεις καθ' ἃς συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλους καὶ παράγουσι τὸ μέλος.

§. 3. Ἐντεῦθεν τὸ μάθημα τῆς Μουσικῆς τέχνης συστηματικώτερον διαιρεῖται εἰς δύο μέρη. Εἰς πρακτικὸν, πραγματευόμενον περὶ τῶν ὄνομάτων τῶν διαφόρων φωνῶν καὶ περὶ τῶν σημείων δι' ὧν παρίστανται, καὶ εἰς θεωρητικὸν ἔξετάζον καὶ δρίζον τὰς σχέσεις τῶν διαφόρων τόνων καὶ τὰς μορφάς, ἃς δύνανται νὰ λάβωσι πρὸς παραγωγὴν τοῦ μέλους.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ ὀνομάτων τῶν φθόγγων.

§. 1. Έξετάζοντες τὰς ἐν τῇ φύσει δεδομένας φωνάς, παρατηροῦμεν ὅτι καθορίζονται εἰς ἐπτὰ διακεκριμένας ἀπὸ ἄλληλων καὶ ἐπαναλαμβανομένας εἴτε εἰς τὰ ὑψηλὰ εἴτε εἰς τὰ χαμηλὰ ὅσον εἶνε ἐφικτὸν εἰς τε τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν καὶ εἰς τὰ διάφορα τεχνητὰ ὅργανα. Τὰς ἐπτὰ ταύτας φωνάς καλοῦμεν φθόγγους ή τόνους καὶ γνωρίζομεν τὴν διάκρισιν αὐτῶν διὰ τῶν ἔξης ὀνομάτων. Πα. Βου. Γα. Δη. Κε. Ζω. Νη.

§. 2. Οἱ τόνοι οὗτοι κατὰ τὴν ἀνωτέρω τάξιν ἐκφυγούμενοι παρίστανται τρόπου τινὰ κατέχοντες ἔκαστος μίαν βαθμίδα, ἐφ' ἣς ἀναβαίνοντες ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς ἐβδόμητος καὶ εἴτα καταβαίνοντες ἀπὸ τῆς ἐβδόμητος μέχρι τῆς πρώτης σχηματίζομεν μίαν κλίμακα. Τὴν κλίμακα ταύτην ὡς διήκουσαν διὰ ὅλων τῶν τόνων ὀνομάζομεν σύστημα διὰ πασῶν καὶ ἐπτάχορδον ὡς περιλαμβάνουσαν ἐπτὰ τόνους. (Σχῆμα. 1.)

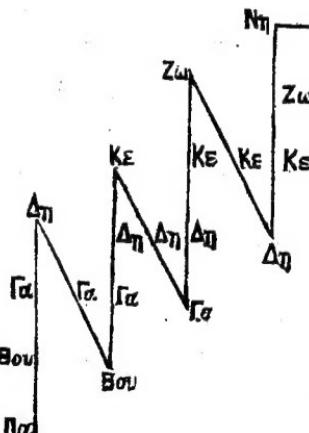
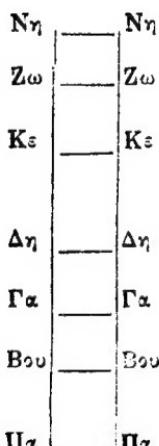
§. 3. Τρεῖς τοιαύτας κλίμακας μεταχειρίζεται η Μουσική· ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη ὡς κατωτάτη ὀνομάζεται ὑπάτη, ἡ βαρεῖα διὰ πασῶν, ἡ δευτέρα μέση διὰ πασῶν καὶ ἡ τρίτη ὡς ἀνωτάτη ὀνομάζεται νήτη ή ὄξεια διὰ πασῶν. Ή δὲ

Nη	<input type="text"/>
Zω	<input type="text"/>
Κε	<input type="text"/>
Δη	<input type="text"/>
Γα	<input type="text"/>
Βου	<input type="text"/>
Πα	<input type="text"/>
Σ. 1.	<input type="text"/>

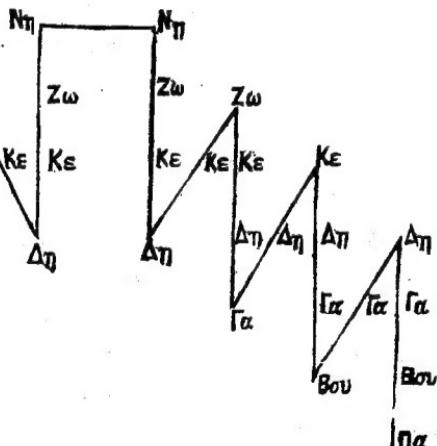
χρήσις αὐτῶν ἀπαντᾷ κατὰ τρεῖς τρόπους· ἐν συνεχεῖ ἀναβάσει ή καταβάσει, ἐν ὑπερβατῇ ἀναβάσει ή καταβάσει καὶ ἐν συναλλασσομένῃ συνεχεῖ τε καὶ ὑπερβατῇ ἀναβάσει καὶ καταβάσει. Καὶ συνεχῆς μὲν ἀναβάσις καὶ καταβάσις εἶναι ἡ κατὰ τὴν δρισθεῖσαν ἀνωτέρω τάξιν ἀπαγγελία τῶν τόνων ἀνὰ ἔνα ἄνευ παραλείψεως τινος ἐν τῷ μεταξύ· ὑπερβατὴ δὲ ἡ μεταπήδησις ἀπὸ τοῦ πρώτου εἰς τὸν τέταρτον ἡ ἀπὸ οἰουδήποτε ἄλλου, παραλειπομένων τῶν ἐν τῷ μεταξύ μεσολαβούντων· καὶ συναλλασσομένη λέγεται ἡ ἐναλλάξ γινομένη καὶ κατὰ συνέχειαν καὶ καθ' ὑπέρβασιν καὶ καταβασιν. Τὴν τοιαύτην δὲ χρήσιν τῶν τόνων μετὰ τῶν ὀνομάτων μὲν αὐτῶν, ὀνομάζομεν παραλλαγῆν· ἄνευ δὲ τούτων μετὰ μόνου ἐνὸς φωνήεντος ὀνομάζομεν μέλος.

'Ασκήσεις μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν τόνων.

α'.) Συνεχῆς ἀγάθασις καὶ κατάθασις τῆς μέσης διὰ πασῶν.

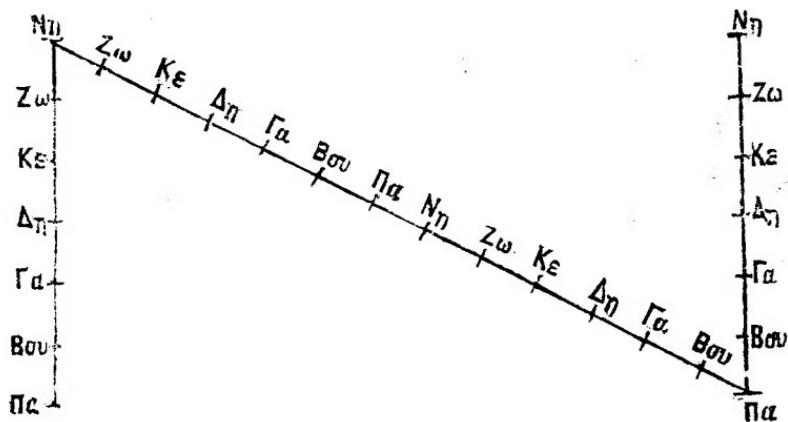
Σχ. 1.

Σχ. 2.

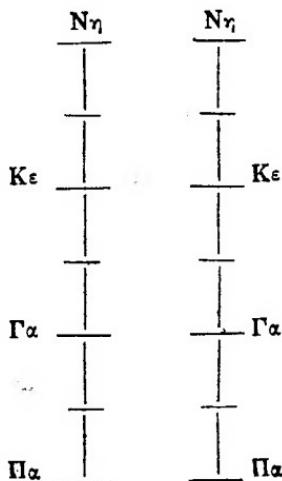

β'.) Συρεχής ἀράβασις καὶ κατάβασις τῆς μέσης καὶ ὑπατοειδοῦς κλίμακος.

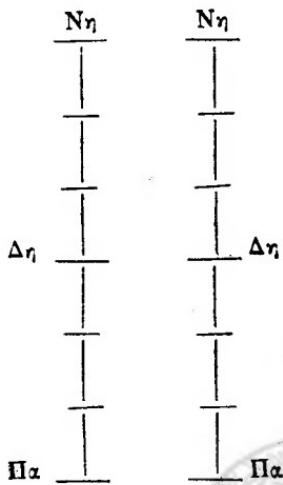

Σχ. 3.

γ'.) Υπερθετὴ ἀράβασις καὶ κατάβασις.

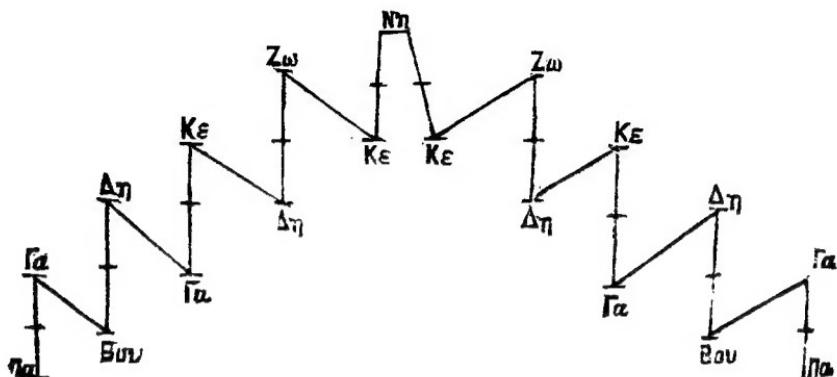
Σχ. 4.

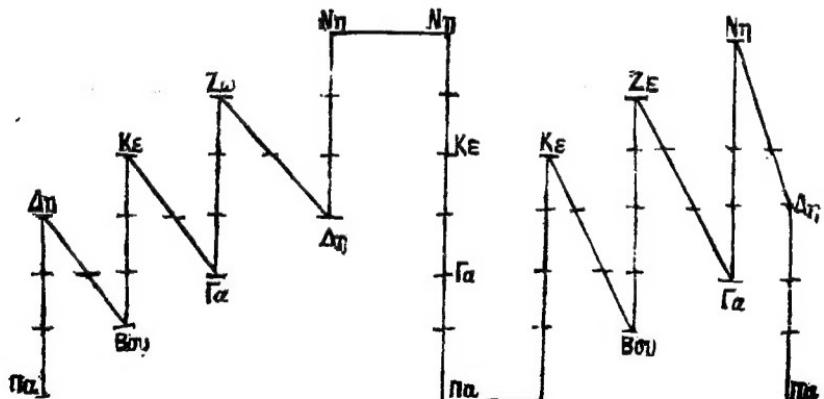
Σχ. 5.

δ.). Υπερβατή ἐναλλασσομέρη ἀράθασις καὶ κατάθασις.

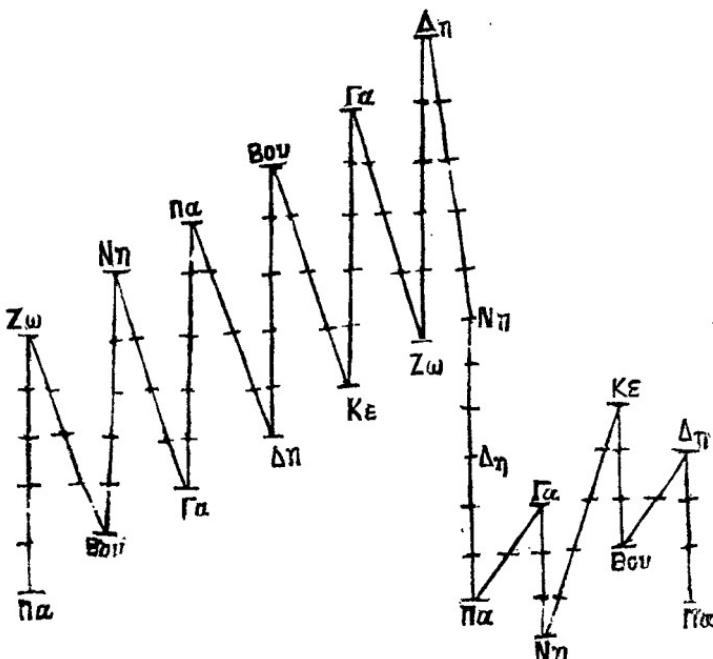

Σλ. 6.

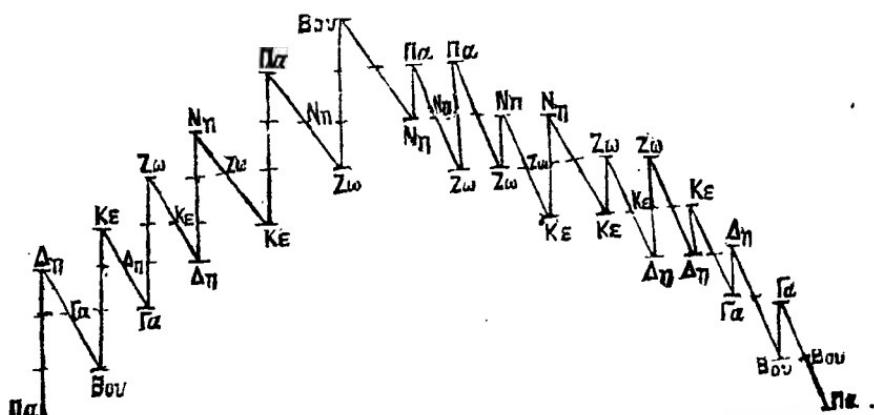
Σλ. 7.

Σχ. 8.

ε'.) Συρεχής και υπερβατή έταλλασσομένη άραβ. και κατάδ.

Σχ. 9.

ΣΗΜ. Μετά τὰς ἀνωτέρως ἀσκήσεις ἐγκαταλείπονται τὰ ὄντα τόνων και ἐπαναλαμβάνονται αἱ αὐταὶ ἀσκήσεις τῇ χρήσει μιᾶς συλλαβῆς λεῖ ή λα. ἀλλ' ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ ή διάρκεια ἔκαστου τόνου ὄφείλει νὰ ἥγε καθαρὰ και ἡ αὐτή· ή δὲ φωνὴ ὄφείλει νὰ ἐξέρχηται ἀβιάστως ἀναιγομένου τοῦ στόματος μόλις κατὰ ἐν ἐκαστοτέμετρον και ἀγεν τῆς ἐλαχίστης κινήσεως τῆς κεφαλῆς ή τοῦ σώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ γραμμάτων τῆς Μουσικῆς.

§. 1. Διὰ τῶν ἐκτεθέντων ἀγωτέρω μέσων δὲν δυνάμεθα νὰ γράψωμεν καὶ νὰ μεταδώσωμεν οἰονδήποτε μέλος. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον μεταχειρίζόμεθα τὰ ἔξις γράμματα.

ANIONTA		KATIONTA	
όλιγον	—	ἀπόστροφος	—
πεταστὴ	⌚	ἐλαφρὸν	⌚
κεντήματα	₪	ὑπορροὴ	₪
κέντημα	₪	χαμηλὴ	₪
ὑψηλὴ	₪		= 4

Ἐκ τούτων τὰ ἀνιόντα γρησιμεύουσι πρὸς ἀνάθασιν· καὶ τὰ μὲν τρία πρῶτα ἥτοι τὸ ὄλιγον, ἡ πεταστὴ καὶ τὰ κεντήματα ἀναβιβάζουσιν ἐν συνεχείᾳ ἀνὰ μίαν φωνῆν· τὸ κέντημα ὑπερβατῶς δύο καὶ ἡ ὑψηλὴ ὑπερβατῶς τέσσαρας, ὡς καὶ οἱ ἀπέναντι αὐτῶν ἀριθμοὶ φανερώνουσιν. Τὰ δὲ κατιόντα γρησιμεύουσιν εἰς κατάθασιν τῶν φθόγγων καὶ ἐκτὸς τῆς ἀποστρόφου καὶ τῆς ὑπορροῆς ἐνεργοῦσιν ἐν συνεχείᾳ ἡ μὲν ἕνα, ἡ δὲ δύο φθόγγους· τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἥτοι τὸ ἐλαφρὸν καὶ ἡ χαμηλὴ ἐνεργοῦσιν ὑπερβατῶς τὸ μὲν δύο ἡ δὲ τέσσαρας φθόγγους. Ἐκτὸς ὅμως τῶν γραμμάτων τούτων ὑπάρχει καὶ τὸ ἵσον ₪ ὅπερ μήτε ἀνάθασιν μήτε κατάθασιν ἐνεργεῖ, ἀλλ’ ἐπαναλαμβάνει τὸν τόνον διὰ τὸ πρὸ αὐτοῦ γράμμα.

§. 2. Τὰ μουσικὰ ταῦτα γράμματα ἀλλως καλοῦνται καὶ χαρακτῆρες καὶ φθογγόσημα· καίπερ ἐκφράζοντα ἀνάθασιν καὶ κατάθασιν τῶν τόνων δὲν ἔχουσιν ὅμως ὡρισμένον τινὰ τόνον ἔκαστον, ἀλλ’ ὁρίζουσιν αὐτοὺς μόνον διὰ τὸν προηγηθῆ ἀυτῶν ὡρισμένος τις τόνος ὡς βάσις. Ταύτης μὴ ὑπαρχούσῃς τὰ φθογγόσημα οὐδὲν ἐκφράζουσιν.¹⁾

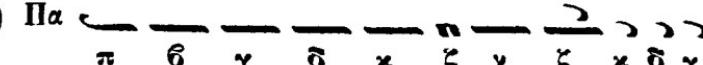
¹⁾ Ἐνταῦθα τὸ ἡμέτερον μουσικὸν σύστημα παρουσιάζει μικράν τινα ἔλλειψιν καὶ δύσοχολίαν μὴ ἔχον ὡρισμένα γράμματα δι’ ἔκαστον τῶν ὡρισμένων τόνων. Ἀλλ’ ἡ ἔλλειψις αὕτη, καθίσταται ἀνεπαίσθιτος διὰ τῆς ἀσκήσεως.

§. 3. Τὰ φθογγόσημα ταῦτα συμπλεκόμενα πρὸς ἄλληλα ἐκφράζουσιν ὅλους τοὺς φθόγγους δλων τῶν κλιμάκων. Ἐλλ' ἐν τῇ συμπλοκῇ ταῦτη ὁφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν τὰ ἑξῆς· Τὸ κέντημα τιθέμενον ἐμπροσθεν ἡ κάτωθεν τοῦ ὀλίγου ἀφαίρετη τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ καὶ ἀριθμεῖ μόνον τὰς δύο ἴδιας του φωνᾶς ὑπερβατῶς οὕτω — ἢ — 2· ὅταν ὅμως τεθῇ ἀνωθεν οὕτω — ἐνεργεῖ μετ' αὐτοῦ ὑπερβατῶς τρεῖς φωνᾶς· Ἡ δὲ ὑψηλὴ δὲν τίθεται μόνη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ὀλίγου ἢ τῆς πεταστῆς· καὶ ὅταν μὲν τεθῇ εἰς τὰ ἔμπροσθεν αὐτῶν οὕτω

τὸ ὄλιγον καὶ ἡ πεταστὴ δὲν ἀριθμοῦσι φωνήν· ἀριθμοῦσι
δὲ μόνον ὅταν δέχωνται τὴν ὑψηλὴν ἐν τῷ μέσῳ ἢ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῶν
οὕτω ὅτε καὶ ὑπερβατῶς εὑρίσκουσι τὴν πέμ-
πτην φωνήν. Ἡ πεταστὴ καὶ τὸ ὄλιγον δὲν μετροῦσι φωνὴν καὶ ὅταν
δέχωνται ἄνωθεν τὸ ἴσον καὶ τὰ κατιόντα φθογγόσημα οὕτω
“Οσα δὲ φθογγόσημα
εἴτε κατιόντα εἴτε ἀνιόντα ἐνεργοῦσι καθ' ὑπέρβασιν, συμπλεκόμενα
μετὰ φθογοσῆμάν ἐν συνεχείᾳ ἐνεργούντων ἔλκουσι καὶ ταῦτα εἰς τὴν
καθ' ὑπέρβασιν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀνιόντα ἔλκουσι τὰ ὁμοειδῆ
αὐτῶν ἀνιόντα, τὰ δὲ κατιόντα ἐπίσης τὰ κατιόντα οὕτω. —=3.

πρώτων τὰ κεντήματα συμπλεκόμενα μετά τοῦ ὀλίγου ἢ μόνου ἢ μετά τῆς ὑψηλῆς οὔτω **¶**, ὅτε τοῦ μὲν ὀλίγου ἢ φωνὴ χάνεται καὶ ἐνεργεῖ πρώτον ἡ ὑψηλὴ ὑπερβατῶς 4 φωνὰς καὶ εἰτα ἐν συνεχείᾳ τὰ κεντήματα μίαν. οὔτω **¶** κε **ξω**. δεύτερον τὸ ἐλαφρὸν τιθέμενον μετά τῆς ἀποστρόφου οὕτω **χχ**; ὅτε ὅχι μόνον ὑπερβατῶς δὲν ἐνεργεῖ, ἀλλὰ καὶ μίαν μόνον φωνὴν ἀριθμεῖ ἀποκτῷ δὲ τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ἀριθμητικὴν καὶ ὑπερβατὴν ἀξίαν ὅταν τίθεται ὀλίγον μακρὰν τῇ; ἀποστρόφου οὕτω **χχ**.

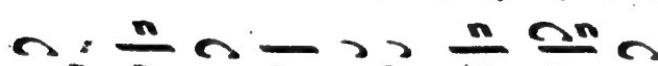
Ασκήσεις μετὰ φθογγοσήμων

- 1.) Pa
π 6 γ δ x 5 v 5 x 6 γ 6 π

2.) Pa
π γ 6 δ γ x 6 5 x u x 5 6 x

γ 6 6 γ π

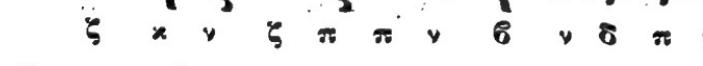
3.) Pa
π δ 6 x 6 γ 5 x 6 v x 6 v

x 6 γ 6 x γ δ γ 6 γ 6 γ π.

4.) Pa
π x 6 5 γ v 6 x 6 γ π x 6 x π.

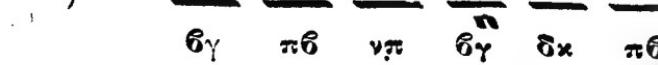
5.) Nη
v x 6 x π 5 6 x π δ η,

6.) Zω
δ x v 5 π π v 6 v δ π κε.

7.) Ke
x π v 5 x 6 v π 6 π 6 π v 6

π v π 6 v x 6

8.) Bou
6 γ π 6 u π 6 γ δ π 6 δ π 6

x 6 γ δ 6 γ δ x π u x 6 6 γ

9.) Γα ο, ρ π π

γδ σ π βγ θπ π θγ γ δκ π δ γ

§. 4. Ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶν συμπεπλεγμένων φθογγοσήμων τέσσαρά τινα τὰ ἔξης ἀπαιτεῖται νὰ γνωρίζωμεν.

α') Τὸ ὄλιγον ὅταν δὲν ἀριθμεῖ φωνὴν ἀπαιτεῖ τὸν ἐπ' αὐτοῦ τόνον ἐντονώτερον,

β') Ὄμοιώς καὶ ἡ πεταστὴ εἴτε ἀριθμεῖ φωνὴν εἴτε μὴ ἐν συμπλοκῇ ἀπαιτεῖ ἐντονώτεραν τὴν φωνὴν.

γ') Τὰ κεντήματα δὲν ἐπιδέχονται συλλαβῆν· εἰ μὴ εἰς τὰ κρατήματα· τιθέμενα δὲ κάτωθεν τοῦ ὄλιγου οὕτω προφέρονται πρῶτον αὐτὰ καὶ εἴτα τὸ ὄλιγον, καὶ

δ') ἡ ὑπορρὸν ἐπίσης δὲν ἐπιδέχεται συλλαβῆν· ὅταν δῆμος γίνη ἀνάγκη νὰ τεθῇ τοιαύτη, τότε ἀντικαθίσταται ἢ διὰ δύο ἀποστρόφων ἢ ὅι' ἀποστρόφου μετὰ ἐλαφροῦ οὕτω .

§. 5. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μουσικῶν γραμμάτων ἡ ἡμετέρα παρασημαντικὴ μεταχειρίζεται καὶ ἔτερα σημεῖα ἀφωνῶν τὰ ἔξης. Τὴν βαρετὰν , τὸ ψηφιστὸν , τὸ ὄμαλὸν , τὸ ἀντικέγωμα καὶ τὸ ἔτερον ¹⁾ Ἐκ τούτων τὰ μὲν δύο πρῶτα εἰσὶ τοιστικὰ τουτέστι παλμώδους λαρυγγισμοῦ ἐνεργητικά, καὶ τὸ πέμπτον ἦτοι τὸ ἔτερον συνδετικόν. Ἀλλαὶ λέξειν ἡ μὲν βαρετὰ προφέρει τὴν φωνὴν πρὸ τῆς ὁποίας τιθέται μετὰ περισσοτέρας ζωηρότητος ἀπὸ τῶν προηγουμένων οὕτω Πα.

Τὸ δὲ ψηφιστὸν τιθέμενον ὑπὸ τὸ ὄλιγον καὶ τὴν πεταστὴν ὅταν ἐπηται κατιόν φθογγόσημον, τὴν μὲν ἐπ' αὐτοῦ φωνὴν προφέρει μετὰ τόνου τὴν δὲ ἐπομένην κατιούσαν ἔλκει πρὸς τὴν προηγουμένην οὕτω Πα

¹⁾ Τὸ δὲ ὄμαλὸν προφέρει τὴν ἐπ'

¹⁾ Εἰς ταῦτα συγκαταλέγεται καὶ τὸ ἐνδόφωνον , ὅπερ εὑρυεῖς μὲν ἐφεύρημα πρὸς παράστασιν διὰ τῆς ῥινὸς κεκλεισμένου τοῦ στόματος τῶν χρουσμάτων τῆς κιθάρας ἢ τῆς πανδουρίδος, ἀλλ' ἐκ μὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων ἔξοθελιστέον ὡς ἀπρεπές, εἰς δὲ τὴν ἔξωτερην μουσικὴν ὑπαρχόντων τῶν ὄργάνων ἀσκοπον.

²⁾ Καίτοι φρονοῦμεν ὅτι ἡ βαρετὰ καὶ τὸ ψηφιστὸν ἐχράζουσι τὸν ἡυθμικὸν

αύτοῦ φωνὴν μετὰ κυματισμοῦ τοῦ λάρυγγος, καὶ τὸ ἀντικένωμα μετὰ λιγγός τινος, ὃτοι λεπτῆς καὶ ταχείας αὐξομειώσεως. Τέλος τὸ ἔτερον συνδέει τὸ ἵσον καὶ τὰ ἀνιόντα φθογγόσημα μετὰ τῶν κατιόντων. Πάντα δὲ ταῦτα καίτοι ἀφωνα, ἐπειδὴ ἔχουσι τοιαύτην ποιοτικὴν ἐνέργειαν ὄνομαζονται σημεῖα ἢ γράμματα ποιοτικά, ἐνῷ τὰ πρῶτα ὡς ἀριθμοῦντα φωνὴν ὄνομαζονται ποσοτικὰ ὃτοι ποσότητος δηλωτικά.

τόνον καὶ δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ αἱ λεγόμεναι πατοῦται τῶν εὔρωπαιων καὶ διὰ τοῦτο ὁφείλουσι νὰ διδαχθῶσιν ἐν τῷ περὶ ῥυθμοῦ κεφαλαιῷ, ἐν τούτοις ἀφήσαμεν ταῦτα ἐνταῦθα χάριν τῆς παραδόσεως.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ σχέσεων τῶν τόνων.

§. 1. Εἰδομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν σειρὰν φθόγγων, ὃν ὀνομάσσαμεν κλίμακα. Ἐκαστος τῶν φθόγγων τούτων δὲν εἶνε εἰλημμένος αὐθαιρέτως, ἀλλ' εἶνε πόρισμα φυσικοῦ ὑπολογισμοῦ ἐπὶ τῇ βάσει πειραμάτων τῆς ἀκουστικῆς. Κατὰ τὸν φυσικὸν τοῦτον ὑπολογισμὸν ἡ διὰ πασῶν κλίμαξ περιλαμβάνει 72 ἵσα ἀκουστικὰ τμήματα, ἐξ ὧν ἕκαστος τόνος λαμβάνει ὡρισμένα μέρη, ἵνα διακρίνηται τῶν ἄλλων. Κατὰ ταῦτα ἵνα διακρίνηται ὁ Βου, ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτοῦ Πα, δέον νὰ τεθῇ μετὰ 10 ἵσα ἀκουστικὰ τμήματα· δὲ Γα μετὰ τὸν Βου πέραν ἑτέρων 8 τμημάτων· δὲ Δη πέραν τοῦ Γα μετὰ 12· δὲ Κε πέραν τοῦ Δη μετὰ ἑτερα 12. δὲ Ζω πέραν τοῦ Κε μετὰ 10. δὲ Νη πέραν τοῦ Ζω μετὰ 8 καὶ δὲ ὁ ὁμόφωνος Πα πέραν τοῦ Νη μετὰ 12 τοιαῦτα ἵσα μέρη. Οὕτω συμπληροῦνται τὰ 72 ἵσα ἀκουστικὰ τμήματα, ἀπερ εἶνε τὰ αὐτὰ εἴς τε τὴν ὑπάτην, τὴν μέσην καὶ τὴν νήτην.

§. 2. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵσων ἀκουστικῶν τμημάτων δὲ περιλαμβανόμενος μεταξὺ δύο τόνων ὄνομάζεται διάστημα, ὅπερ λαμβάνει διάφορα μεγέθη ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης. Ἐξετάζοντες δόμως τὰς διάφορὰς ταύτας εὑρίσκομεν τρία κύρια διαστήματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει 12 ἵσα ἀκουστικὰ τμήματα, τὸ δὲ δεύτερον 10 καὶ τὸ τρίτον

8· καὶ ὄνομάζονται τὸ πρῶτον μεῖζον, τὸ δεύτερον Ἑλασσον καὶ τὸ τρίτον ἐλάχιστον· ἀναλόγως δὲ τῶν διαστημάτων ὄνομάζονται καὶ οἱ τόνοι μεῖζονες, ἐλάσσονες καὶ ἐλάχιστοι ὡς καὶ ἡ ἀπέναντι κλίμαξ δείχνυσι.

	Πα μεῖζων
12	Νη ἐλάχιστος
8	Ζω ἐλάσσων
10	Κε μεῖζων
12	Δη μεῖζων
12	Γα ἐλάχιστος
8	Βου ἐλάσσων
10	Πα

72

ং 3. Τὰ κύρια ταῦτα τρία διαστήματα σύγκεινται ἐξ ἄλλων μικροτέρων, ἀτινα παραδέχεται τὸ ἡμέτερον μουσικὸν σύστημα ὡς ὑπάρχοντα. Τοιαῦτα δὲ εἶνε τὸ ἐπόγδοον 9, τὸ τριτημόριον 4, τὸ τεταρτημόριον 3 καὶ τὸ ἡμιτόνιον 6. Κατὰ ταῦτα δι μεῖζων τόνος δύναται νὰ ἀναλυθῇ ὡς ἔξις. $12 = 6 + 6$ η $12 = 6 + 3 + 3$ η $12 = 3 + 3 + 3 + 3$ η $12 = 4 + 4 + 4$ η $12 = 8 + 4$ η $12 = 9 + 3$. δ ἐλάσσων ὡς ἔξις $10 = 6 + 4$ η $10 = 3 + 3 + 4$.

καὶ δι ἐλάχιστος ὡς ἔξις $8 = 4 + 4$.

ং 4. Ἐκ τῆς χρήσεως μόνον τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων τόνων παράγονται κλί-

μακες καλούμεναι διατονικαὶ καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν παραγόμενον μέλος διατονικόν. Ἐκ δὲ τῆς αὐξήσεως η ἐλαττώσεως αὐτῶν διὰ τῶν ἀνωτέρω μικροτέρων διαστημάτων ἐξ οὐ πηγάζουσι τόνοις ὑπερμείζονται, ἡμιόλιοι, ἡμίτονοι, τριτημόριοι καὶ τεταρτημόριοι καὶ ἐπόγδοοι, παράγονται ἔτεραι κλίμακες καλούμεναι χρωματικαὶ η ἐναρμόνιοι, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν μέλη χρωματικὰ η ἐναρμόνια. Κατὰ ταῦτα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μουσικῇ τρία γένη μελῶν διακρίνομεν, τὸ διατονικόν, τὸ χρωματικόν καὶ τὸ ἐναρμόνιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ ὥχων καὶ τρόπων.

α'.) Περὶ παραγωγῆς διατονικῶν ὥχων.

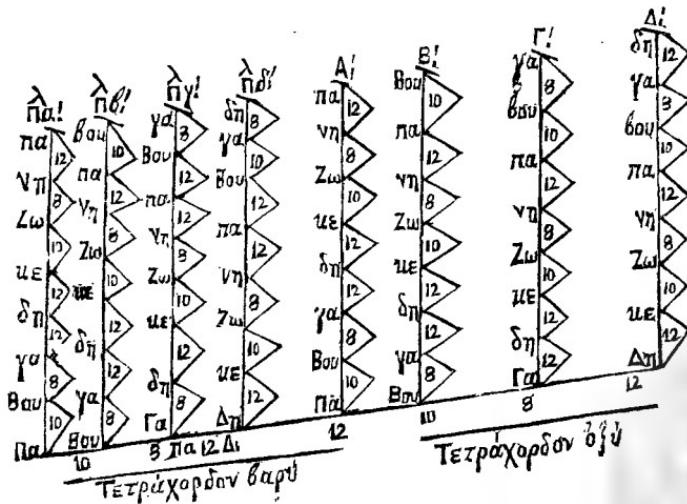
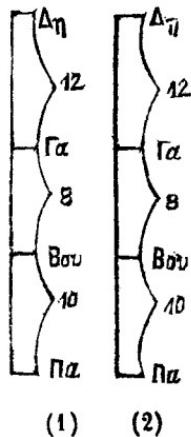
ং 1. Ἐὰν παραλλάξωμεν τὴν σειρὰν τῶν διαστημάτων τῶν τόνων τῆς ἀνωτέρω κλίμακος, παρατηροῦμεν ὅτι κατ' οὓςίκν μὲν δὲν

Θαλλεται τὸ διατονικὸν μέλος, παράγονται ὅμως διάφορα ἀπ' ἀλλήλων εἰδη διατονικῶν μελῶν, ἀπερ καλοῦμεν θῆχους η τρόπους. Πρὸς καθορισμὸν δὲ τῶν τρόπων τούτων μεταχειρίζομεθα τὸν ἔνθις κανόνα.

§. 2. Εξετάζοντες τὰ διαστήματα καὶ τὴν θέσιν τῶν τόνων τῆς ἀνωτέρω κλίμακος παρατηροῦμεν ὅτι αὐτη σύγκειται ἐκ δύο ἵσων μερῶν ἔχοντων ἀνὰ 4 φθόγγους καὶ περεκλειόντων ἀνὰ τρία καὶ τὰ αὐτὰ διαστήματα ώς τὸ ἀπέναντι σχῆμα δείχνυσι.

Τὸ ἐντὸς τεσσάρων τόνων τρία διαστήματα περικλείεν σύστημα καλοῦμεν τετράχορδον καὶ ἀναλόγως τοῦ ὑψους ἢ τοῦ βαθείου αὐτοῦ ὁξὺν ἢ βαρύν.

"Ηδη λαμβάνομεν ως βάσιν τὸ δεύτερον τετράχορδον. Ὁρμώμενοι ἐξ ἑκάστου τόνου ως βάσεως καὶ ὀδεύοντες ἐπὶ τὸ ὄξυν μέχρις οὖ συναντήσωμεν τὸν ὁμόφωνον αὐτοῦ σχηματίζομεν τέσσαρας ὀκταφώνους κλίμακας. Εἰτα λαμβάνομεν τὸ κάτωθεν τοῦ δευτέρου τετραχόρδου πρῶτον ἐπὶ τὸ βαρὺ τετράχορδον Δη, Γα, Βου, Πα, καὶ χρησιμοποιοῦντες πάσας τὰς φωνὰς Δη, Γα, Βου, Πα, ως βάσεις ὀδεύομεν ἐπὶ τὸ ὄξυν μέχρις οὖ συναντήσωμεν τοὺς ὁμοφώνους αὐτῶν καὶ οὕτω σχηματίζομεν ἑτέρας τέσσαρας κλίμακας βαρυτέρας τῶν πρώτων. Τὸ κατωτέρω κανόνιον διασαφηνίζει ταῦτα.

§. 3. Κατὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα παράγομεν ὄκτὼ διακεκριμένας ἀπ' ἀλλήλων κλίμακας κατά τε τὴν θέσιν τῶν διαφόρων διαστημάτων, τῶν τόνων, τὴν βάσιν καὶ τὴν ὁξύτηταν ἢ βαρύτηταν αὐτῶν, αἵτινες ὡς ἐκ τούτου παράγουσι καὶ διάφορον ἴδεαν μέλους. Τὰς ὄκτὼ ταύτας διαφοράς, ἥτοι τοὺς ἥχους ὡς ἐκ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν διαιροῦμεν εἰς δύο, εἰς χυρίους, τοὺς παραγομένους ἐκ τοῦ δευτέρου ἐπὶ τὸ ὁξὺ τετραχόρδου Πα, Βου, Γα, Δη, καὶ εἰς πλαγίους, ὧν αἱ βάσεις εὑρίσκονται ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐπὶ τὸ βαρὺ τετραχόρδου Δη, Γα, Βου, Πα. Πρὸς διάκρισιν δὲ τῶν χυρίων ἀπ' ἀλλήλων ὄνομαζομεν τὸν μὲν ἔχοντα βάσιν τὸν φθόγγον Πα, πρῶτον ἥχον ἢ τρόπον ἢ νόμον· τὸν δὲ βασιζόμενον ἐπὶ τοῦ Βου, δεύτερον, τὸν ἐπὶ τοῦ Γατρίτον καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ Δη τέταρτον. Ἐκ δὲ τῶν πλαγίων πλάγιον μὲν τοῦ τετάρτου καλοῦ μεν τὸν ἐπὶ τοῦ Δη (δν γράφομεν Νη) βασιζόμενον. Πλαγίον τοῦ τρίτου τὸν ἐπὶ τοῦ Γα, (δν γράφομεν, Ζω) βασιζόμενον, πλαγίον τοῦ δευτέρου τὸν ἐπὶ τοῦ Βου (δν γράφομεν Κε), πλαγίον δὲ τοῦ πρώτου τὸν ἐπὶ τοῦ Πα, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ κατωτέρω κανονίου σημειοῦνται.¹⁾

§. 4. Ἐὰν ἥδη ἐξετάσωμεν τὰς βάσεις τῶν ἥχων ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω κανονίου, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ βάσις ἑκάστου πλαγίου εἶναι ὁ πέμπτος τόνος κατωθεν τῆς βάσεως τοῦ χυρίου αὐτοῦ. Κατὰ συνέπειαν ὁ σχηματισμὸς αὐτῶν ἥτοι ἡ εὑρεσίς στηρίζεται ἐπὶ πενταχόρδου οὐ τὸ μὲν ἕκδικον κατέχει ὡς βάσιν ὁ κύριος, τὸ δὲ κάτω ἕκδικον ὁ πλάγιος αὐτοῦ.

§. 5. Ἡ βάσις ἑκάστου ἥχου ἐξασκεῖ τοσαύτην ἐλκτικὴν δύναμιν ἐπὶ τῶν λοιπῶν τόνων τῆς κλίμακος αὐτῆς, ὥστε ἐξαναγκάζει τρόπον τινὰ τὸ μέλος, ἵνα μὴ ἀπομακρύνηται ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἂν ἴσταται που, αὐτὴ ἀποιτεῖται νὰ ἴσταται καὶ ἐνδιατρίβῃ ἐπὶ ώρισμένου τόνου πρὸς ὃν ἔχει σχέσιν τινὰ. Ἡ ἐλκτικὴ αὐτὴ δύναμις τῆς βάσεως ἀποτελεῖ τὸ οὐσιώδεστατον κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν ἥχων· οἱ δὲ σχετικοὶ πρὸς ταύτην τόνοι ἀποτελοῦσι τὸ δευτερεύον χαρακτηριστικόν· καὶ ἡ

¹⁾ Ο λεγόμενος ἥχος βαρὺς εὑρίσκεται ἢ ἡμιτόνειν ἀνωθεν τοῦ πλαγίου τρίτου, ἢ τέσσαρας φωνάς κάτωθεν αὐτοῦ οὔτες.

μὲν στάσις τοῦ μέλους ἐπὶ τῆς βάσεως καλεῖται κυρία κατάληξις, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ σχετικοῦ τόνου δευτερεύουσα.

Τέταρτος Δη					
Γα	12			Τρίτος	
Βου	8	8		Δεύτερος	
Πα	10	10		Πα	Πρῶτος
λ δη Νη	12	12	12	Νη	
λ Γ' Ζω	12	12	12	Ζω	Βαρύς
			8	Κε	λ β.'
			10	Πα	λ α'

§. 6. Πρὸς δήλωσιν τῶν διατονικῶν τόνων εἰς τε τὰς κυρίας καὶ δευτερεύουσας καταλήξεις κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ τοῦ διατονικοῦ μέλους μεταχειρίζόμεθα σημεῖά τινα ἥνωμένα μετὰ τῶν ἀρκτικῶν γραμμάτων τῶν συλλαβῶν διών ὄνομάζομεν τοὺς τόνους, σημειουμένων κάτωθεν ἡ ἀνωθεν αὐτῶν. Τὰ σημεῖα ταῦτα καλοῦμεν μαρτυρίας καὶ εἶνε διὰ μὲν τοὺς τόνους τῆς βαρείας διὰ πασῶν κλίμακος αἱ ἔξτις.

¶ λ γη δη φ ρ ζη δη

διὰ δὲ τοὺς τῆς μέσης διὰ πασῶν κλίμακος αἱ ἔξτις.

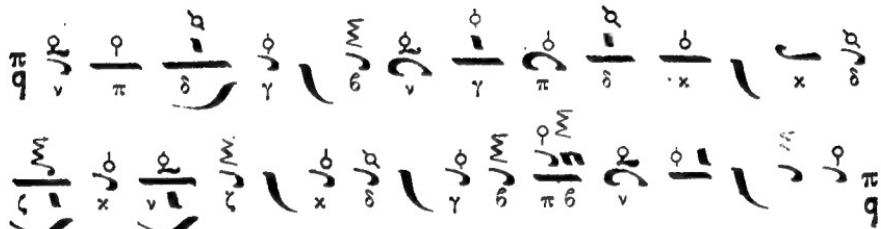
π δη γη δη φη ρη γη

διὰ δὲ τοὺς τῆς ὀξείας διὰ πασῶν αἱ ἔξτις.

πη δη γη δη φη ρη γη

§. 7..Τὰς ἀνωτέρω μαρτυρίας μεταχειρίζόμεθα μόνον ἐν τῷ τέλει τῶν γραμμῶν. "Οταν ὅμως παραστῇ ἀνάγκη νὰ δηλώσωμεν τόνον διατονικὸν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν γραμμῶν ἐπὶ τινος φθογγοσήμου, τότε

μεταχειριζόμεθα ἔτερα σημεῖα μᾶλλον εὔχρηστα. Ταῦτα καλοῦμεν φθο-
ρικὰ τοῦ διατονικοῦ γένους σημεῖα, ἔκαστον τῶν ὅποιων φανερώνει
ώρισμένον τόνον τῆς κλίμακος. Οὕτω τοῦτο μὲν ω φανερώνει τὸν κάτω
Νη· τοῦτο δὲ οἱ τὸν Ηα· τοῦτο ξ τὸν Βου· τοῦτο Φ τὸν Γα· τοῦτο
Ω τὸν Δη· τοῦτο Φ τὸν Κε· τοῦτο ξ τὸν Ζω καὶ τοῦτο Ω τὸν Νψη-
λὸν Νη. Ως παράδειγμα δὲ πρὸς ἀσκησιν ἔστω ἡ ἀκόλουθος παράστασις.

β'.) Περὶ παραγωγῆς χρωματικῶν ἥχων.

§. 8. Τὸ διατονικὸν μέλος καταστρέφεται ἀμα ἐπιφέρωμεν αὐξήσιν
ἢ ἐλάττωσιν τῶν φυσικῶν διατονικῶν τόνων. Τὸ ἐκ τῆς αὐξομειώσεως
τῶν διαστημάτων παραγόμενον νέον μέλος ὄνομάζομεν γένος χρωμα-
τικὸν κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς βάσεως παραγό-
μενα διάφορα εἴδη μελῶν ὄνομάζομεν ἥχους ἢ τρόπους χρωματικούς.

§. 9. Ως μέσα δι' ὧν παραγομεν τοὺς χρωματικοὺς ἥχους ἢ τὸ χρω-
ματικὸν μέλος μεταχειριζόμεθα σημεῖά τινα, ἀπερ ὄνομάζομεν φθορὰς
καὶ εἶνε τὰ ἔξτης.

1.) Πρὸς αὐξησιν τῶν τόνων.

α'.) ἡ Δίεσις, ἥτις αὐξάνει τὸν τόνον ὑπὸ τὸν ὅποιον τίθεται κατὰ
τὸ ἥμισυ τοῦ μείζονος τόνου ἥτοι κατὰ $\frac{6}{12}$ εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο. σ.

β'.) ἡ τεταρτημόριος Δίεσις αὐξάνουσα κατὰ $\frac{1}{4}$, ἥτοι $\frac{3}{12}$ εἰς
τὸ σχῆμα τοῦτο σ.

γ'.) ἡ τριτημόριος Δίεσις αὐξάνουσα κατὰ $\frac{1}{3}$, ἥτοι $\frac{4}{12}$ εἰς τὸ
σχῆμα τοῦτο σ.

δ').) ἡ ἡμιολιος Δίεσις αὐξάνουσα κατὰ $\frac{3}{4}$, ἥτοι $\frac{9}{12}$ εἰς τὸ
σχῆμα τοῦτο σ.

καὶ ε').) ἡ ἐπίτριτος Δίεσις αὐξάνουσα κατὰ $\frac{2}{3}$, ἥτοι $\frac{8}{12}$ εἰς
τὸ σχῆμα τοῦτο σ.

2.) Πρὸς ἐλάττωσιν τῶν τόνων.

- α'.) ἡ "Υφεσις ἐλαττοῦσα τὸν τόνον ὑφ" δν τίθεται κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ μείζονος τόνου ἥτοι κατὰ $\frac{6}{12}$ εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο... ρ.
- β'.) ἡ τεταρτημόριος "Υφεσις ἐλαττοῦσα κατὰ $\frac{1}{4}$ ἥτοι $\frac{3}{12}$ εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο ρ.
- γ'.) ἡ τριτημόριος "Υφεσις ἐλαττοῦσα κατὰ $\frac{1}{3}$ ἥτοι $\frac{4}{12}$ εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο..... ρ.
- δ'.) ἡ ἡμιόλιος "Υφεσις ἐλαττοῦσα κατὰ $\frac{3}{4}$, ἥτοι $\frac{9}{12}$ εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο..... ρ.
- καὶ ε'.) ἡ ἐπίτριτος "Υφεσις ἐλαττοῦσα κατὰ $\frac{2}{3}$, ἥτοι $\frac{8}{12}$ εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο ρ.

Πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἀνωτέρω παραθέτομεν τὸ ἔξῆς διάγραμμα.

Διεσις.

	$\sigma = \frac{1}{2}$	$\sigma = \frac{1}{4}$	$\sigma = \frac{1}{3}$
πα	6 12	Zω 10	δη 8 12
νη	— —	χε 9 12	γα — —
σ	14 8	δη — —	σ 12 8
Zω	— —	σ 1 5 12	βου — —
χε	10 —	γα — —	πα 10 —

	$\sigma = \frac{3}{4}$	$\sigma = \frac{2}{3}$
χε	12 —	δη 4 12
δη	— —	γα — —
γα	3 12	σ 16 8
σ	— —	βου — —
βου	17 8	πα 10 —

"Υφεσεις.

	$\rho = {}^1/{}_2$
vη	8
Zω	—
ρ	16
xε	10
δη	6
	12

	φ
Zω	12
xε	—
ρ	15
δη	12
γα	9
	12

	$\rho = {}^1/{}_3$
vη	12
ρ	12
Zω	8
xε	10
	6
	10

	$\varphi = {}^3/{}_4$
γα	8
βου	—
ρ	19
πα	10
xε	3
	3

	$\rho = {}^2/{}_3$
vη	—
Zω	—
ρ	—
xε	—
δη	—

§. 10. Διὰ τῆς χρήσεως τῶν διέσεων καὶ ὑφέσεων δυνάμεθα νὰ παραγάγωμεν τόσας χρωματικὰς κλίμακας δσας καὶ διατονικάς· ἀλλ' ἐπειδὴ αὐταις συμπίπτουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ θττον εἰς ὠρισμένας χρωματικάς, αἵτινες καὶ ἀποτελοῦσι τοὺς κυρίους χρωματικοὺς ἥχους. Διὰ ταῦτα ἀρχεῖ τούτους νὰ ἔξετάσωμεν.

§. 11. Πρὸς παραγωγὴν δὲ τῶν χρωματικῶν κλίμακων καὶ ἥχων μεταχειρίζομεθα τὸν ἔξθις κανόνα.

Λαμβάνομεν τὸ πρῶτον ἐπὶ τὸ ὄξεν τετράχορδον τοῦ πρώτου διατονικοῦ ἥχου Πα, Βου, Γα, Δη, καὶ τὸν μὲν δεύτερον τόνον Βου ἐλαττοῦμεν διὰ τῆς τριτημορίου ὑφέσεως κατὰ ${}^4/{}_12$: τὸν δὲ τρίτον Γα αὐξάνομεν διὰ τῆς ἐπιτρίτου διέσεως κατὰ ${}^3/{}_12$: τοὺς δὲ λοιποὺς τόνους πρῶτον καὶ τέταρτον ἀφίνομεν εἰς τὰς θέσεις των. Οὕτω σχηματίζομεν ἐν χρωματικὸν τετράχορδον, τὸ ὄποιον ἐπαναλαμβανόμενον καὶ ἐπὶ τὸ ὄξεν ἀπὸ τοῦ τόνου Κε ἀποτελεῖ τὴν χρωματικὴν κλίμακα τοῦ πρώτου ἥχου, δστις ὑπὸ τῶν διδασκάλων καλεῖται πλάγιος τοῦ δευτέρου καὶ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν κυρίων ὄκτω ἥχων. Διὰ τοῦ ἀνωτέρω τρόπου τὰ διαστήματα τῆς διὰ πασῶν κλίμακος τοῦ ἥχου

τούτου μεταβάλλονται ώς εἰς τὴν ἀπέναντι κλίμακα εἰς ὑμιτόνιον, ὑπερημιόλιον, τριτημόριον, τόνον μείζονα, ὑμιτόνιον, ὑπερημιόλιον καὶ τριτημόριον.

§. 12. Θεωροῦντες τὴν ἀπέναντι κλίμακα ώς τὴν μέσην διὰ πασῶν συνεγίζομεν τὰς αὐτὰς αὐξομειώσεις κατὰ τὸν ἀνωτέρῳ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν τετραχόρδων τῆς βαρείας διὰ πασῶν ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ Nn. Οὕτω σχηματίζομεν μίαν δις διὰ πασῶν κλίμακα ἐπὶ τῆς ὁποίας εὑρίσκομεν τρεῖς χρωματικοὺς ἡχούς. Τὸν πρῶτον χρωματικὸν ἦτοι τὸν πλάγιον τοῦ δευτέρου, ὅστις κατέχει τὴν ἄνω κλίμακα ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ τόνου Πα. Τὸν πλάγιον τοῦ τετάρτου χρωματικόν, ὅστις κατέχει τὴν κάτω διὰ πασῶν ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Nn· καὶ τὸν τετάρτον χρωματικὸν τὸν καλούμενον ὑπὸ τῶν διδασκάλων δεύτερον χρωματικόν, ὅστις κατέχει τὸ μέσον τῶν δύο πρώτων ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ τόνου Δη τῆς κάτω κλίμακος καὶ λήγων εἰς τὸν δύμφωνον Δη τῆς δευτέρας κλίμακος ώς τὰ διπισθεν σχῆματα δεικνύουσι.

πχ	4
νη	
δ	20
Ζω	9
κε	6
δη	
γα	4
δ	
·	20
εου	9
πα	6

Αἱ διπισθεν κλίμακες ώς πρὸς τὰ διαστήματα ἐλαχίστην παρουσιάζουσι τὴν διαφοράν, ἐφ' ω̄ καὶ οἱ μὴ ἔξησκημένοι πάσχουσι σύγχυσιν· ἀλλὰ δέον νὰ γνωρίζωσιν, ὅτι ἡ οὔτισιδης αὐτῶν διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὰς ὀξυτέρας ἢ βαρυτέρας αὐτῶν βάσεις, αἵτινες διαφορὸν ἔξασκουσαι ἔλξιν ἐπὶ τῶν διαφόρων τόνων τῆς ἴδιας κλίμακος διακεκριμένην ἴδιότητα προσδιδούσιν εἰς τὸ μέλος καὶ διαφόρους ποιοῦνται τὰς καταλήξεις.

§. 13. Ἐκτὸς τῶν διπισθεν χρωματικῶν κλίμακων ἡ καθ' ἡμᾶς μουσικὴ τέχνη ποιεῖται χρῆσιν καὶ ἐτέρων τινῶν μικτῶν λεγομένων ώς συνισταμένων ἐκ χρωματικῶν καὶ διατονικῶν τριχόρδων ἢ τετραχόρδων. Τοιαῦται εἶναι α'). ἡ τοῦ δευτέρου ἡχού, ἥτις συνισταται ἐκ δύο τριχόρδων καὶ ἐνὸς τετραχόρδου, ὡν τὸ μὲν πρῶτον Βου, Γα, Δη, ἔχει διατονικόν· τὸ δὲ δεύτερον χρωματικὸν Δη, Κε, Ζω καὶ τὸ τετραχόρδον Ζω, Nn, Πα, Βου ἐπίστης χρωματικόν. Οἱ ἐπὶ τοῦ Βου θεμελιούμενος οὗτος ἡχος εἶναι ὁ κυρίως δεύτερος χρωματικός, ἐνεκα δὲ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ συνθέσεως καὶ τὰ διαστήματα αὐτοῦ, τουτέστι τὰ ἀκουστικὰ αὐτοῦ τμήματα εἶναι ἐλλιπῆ.—β'). αἱ μικταὶ τοῦ πρώτου

$\Pi\alpha''$	4
$N\eta$	
δ^2	20
$Z\omega$	ρ
$K\varepsilon$	6
$\Delta\eta$	12
$\Gamma\alpha$	4
δ^2	20
Bou	ρ
$\Pi\alpha'$	6
$N\eta'$	12
$Z\omega$	4
δ^2	18
$K\varepsilon$	ρ
$\Delta\eta$	8
$\Gamma\alpha$	12
Bou	4
δ^2	18
$\Pi\alpha$	ρ
$N\eta$	8

ԱՌ. Ք. ՀԱՅ Ե. Խըամ.

Δ'. ή B'. χρωμ.

$\frac{\lambda}{\pi} \delta^i \cdot \gamma^{\mu}$.

$\Delta\eta'$	4
$\Gamma\alpha$	
σ^*	20
Bou	9
$\Pi\alpha$	6
	12
$N\eta$	
$Z\omega$	4
σ^*	18
$K\varepsilon$	9
$\Delta\eta$	8

Δ'. ἢ Β'. χρωμ.

$N\eta'$	4
$Z\omega$	
σ^2	18
$K\varepsilon$	9
$\Delta\eta$	8
	12
$\Gamma\alpha$	
$B\omega$	4
σ^2	18
$H\alpha$	9
$N\eta$	8

$\frac{\lambda}{\pi}$ δ'. χρωμ.

¹⁾ Ἡ ἀνωτέρω ἀπὸ τοῦ Νη χρωματικὴ κλίμαξ καλεῖται ὑπὸ τῶν ὁθωμανῶν μουσικὴ γιτζάκ-κιάρο.

καὶ τοῦ πλαγίου τετάρτου χρωματικοῦ κλίμακες, ἃς πρὸς ἀπόδειξιν παραθέτομεν φέδε.

$\Sigma\omega\zeta\alpha\nu\alpha\kappa.$	N'	$\begin{array}{ c c } \hline N & 8 \\ \hline Z & 10 \\ K & 12 \\ \Delta & 4 \\ \Gamma & 20 \\ P & 6 \\ \hline \end{array}$
Π'	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 12 \\ \hline N & 4 \\ Z & 3 \\ K & 8 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 12 \\ \Pi & 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 12 \\ \hline N & 4 \\ Z & 3 \\ K & 8 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 12 \\ \Pi & 8 \\ \hline \end{array}$
Π'	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi' & 12 \\ \hline N & 4 \\ Z & 3 \\ K & 8 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 12 \\ \Pi & 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi' & 12 \\ \hline N & 4 \\ Z & 3 \\ K & 8 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 12 \\ \Pi & 8 \\ \hline \end{array}$
Π'	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi' & 12 \\ \hline N & 4 \\ Z & 3 \\ K & 8 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 12 \\ \Pi & 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi' & 12 \\ \hline N & 4 \\ Z & 3 \\ K & 8 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 12 \\ \Pi & 8 \\ \hline \end{array}$
$B\omega\iota'$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
$\Pi\alpha$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
$N\eta$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
$Z\omega$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
\mathfrak{B}'	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
$K\varepsilon$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
$\Delta\eta$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
$\Gamma\alpha$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
$B\omega\iota$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{ c c } \hline \Pi & 4 \\ \hline N & 8 \\ Z & 6 \\ K & 12 \\ \Delta & 12 \\ \Gamma & 8 \\ B & 10 \\ \Pi & 6 \\ \hline \end{array}$
	72	72
$A', \mathfrak{B}, \mathfrak{C}'$	$6'. \chi\rho\omega\mu\alpha\tau\mathfrak{i}\kappa\delta\mathfrak{o}$	72
$\tilde{\chi}\lambda\sigma\mathfrak{c}, B'$		

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι χρωματικοὺς ἔχους καθηροὺς

έχομεν τὸν ποῶτον, δεύτερον, τέταρτον καὶ πλάγιον τοῦ τετάρτου.
'Αλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἔτεραι ποικιλίαι, ὡν ἡ δεξιὰ χρῆσις τοῦ μελοποιοῦ ἀποδεικνύει, ὅτι ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις, οὕτω παρ' ἡμῖν πάντες οἱ ἥχοι εἶνε εὔχρηστοι καὶ εἰς τὸ χρωματικὸν γένος.

§. 14. Ἡ ἀκριβὴς παράστασις τῶν ἀνωτέρω χρωματικῶν κλιμάκων κατορθοῦται διὰ τῆς ἀσκήσεως ἐπὶ τῇ βάσει καὶ βοηθείᾳ ὄργανου τεχνητοῦ. "Οταν δὲ ἦνε ἀνάγκη νὰ δηλώσωμεν ἐν ἀρχῇ φίσματός τινος ἢ ἐν τῷ μέσῳ χρωματικὸν μέλος, ἀν μὲν ἦνε παροδικὸν ἥτοι ἐπὶ ἐνὸς μόνον ἢ δύω φθόγγων, πράττομεν διὰ τῆς χρῆσεως τῶν ὑφέσεων καὶ διέσεων· ἀν δὲ ἦνε μακρὰ μουσικὴ γραμμὴ ἢ καὶ ὅλον τὸ φίσμα, μεταχειρίζομεθα ἔτερα σημεῖα καλούμενα χρωματικαὶ μαρτυρίαι.

Τοῦτα δὲ εἶνε τοῦ μὲν Δ 6'. τὰ ἔξι; Δ . κ . ζ . ν . π . τ .
τοῦ δὲ δευτέρου χρωματικοῦ Δ κ ζ ν π τ β .

'Ἐν τούτοις εἶνε ἀνάγκη νὰ δηλώσωμεν τὸ χρῶμα ἐν τῷ μέσῳ τῆς γραμμῆς καὶ τότε μεταχειρίζομεθα ἔτερα σημεῖα φθοραὶ καλούμενα τοῦ μὲν Δ 6 ταῦτα τῷ σ ἐξ ὡν τὸ πρῶτον ἴσχύει ἐν ἀναβάσει καὶ τίθεται ἐν τῷ πρώτῳ τόνῳ ἐκάστου χρωμ. τετραχόρδου ἥτοι ἐπὶ τοῦ Πα καὶ Κε· καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ Βου καὶ Ζω κατὰ τριτημόριον τόνον καὶ τὴν αὔξησιν ἢ ὑψωσιν τοῦ Γα καὶ Νη κατὰ $\frac{2}{3}$, τὸ δὲ δεύτερον ἐπὶ τοῦ τελευταίου τόνου ἐκάστου τετραχόρδου ἥτοι ἐπὶ τοῦ Δη καὶ Πα καὶ ἐνεργεῖ ἐν καταβάσει τὰ αὐτά. Τοῦ δὲ δευτέρου χρωματικοῦ ταῦτα τ . σ , ὡν τὸ πρῶτον ἐνεργεῖ ἐν ἀναβάσει ὅτι καὶ τὸ πρῶτον τοῦ πλαγίου δευτέρου· τὸ δὲ δεύτερον ἐνεργεῖ ἐν καταβάσει δμοίως. Τίθενται δὲ τὸ μὲν ἐν ἀρχῇ, τὸ δὲ ἐν τῷ τέλει τοῦ τριχόρδου.

6	Δ
14	Γ
	B
4	P

'Εκτὸς τῶν ἀνωτέρω φθορῶν συνήθως εἶνε καὶ ἡ καλουμένη τουρκιστὶ μουστάρ σ δεσπόζουσα τέσσερας φθόγγους. 'Ἐν χρῆσις δὲ οὕτω ἐν τῇ κλίμακι τοῦ Βου διατονικοῦ τίθεται ἐπὶ τοῦ Δη καὶ ὑψοῦ τοὺς Γα καὶ Πα κατὰ ἡμιτόνιον ὡς ἀπέναντι φαίνεται.

γ'.) Περὶ παραγωγῆς ἐναρμονίων πῆχων.

§. 15 Πρὸς παραγωγὴν τοῦ χρωματικοῦ μέλους εἴδομεν ὅτι ἐλαττοῦται ὁ ἐλάσσων καὶ ὑψοῦται ὁ ἐλάχιστος. 'Ἐὰν τώρα ἐλαττώσωμεν

μόνον τοὺς ἐλάσσονας, ἀφήσωμεν δὲ εἰς τὰς θέσεις των πάντας τοὺς λοιπούς, θὰ ἕδωμεν ὅτι παράγεται ἔτερον μέλος διάφορον τῶν δύο πρώτων, ὅπερ καλεῖται ἐναρμόνιον.

Κατὰ ταῦτα ἔστω πρὸς ἀπόδειξιν ἡ κατωτέρω κλίμακ τοῦ Πα ἡλαττωμένους ἔχουσα τοὺς ἐλάσσονας αὐτῆς κατὰ τριτημόριον τόνου.

§. 16. Ἐὰν λάθωμεν ως βάσιν ἔκαστον τόνον τῆς κλίμακος ταύτης θέλομεν σχηματίσῃ ἑτέρας ἐξ ὀκταφώνους ἐναρμονίας κλίμακας διαφερούσας πρὸς ἄλληλας καὶ ἔχουσας ως ἑξῆς τὰ διαστήματα αὐτῶν.

α'.) N II B Γ Δ K Z N
 12 6 12 12 12 6 12

β'.) Z N II B Γ Δ K Z
 12 12 6 12 12 12 6

γ'.) K Z N II B Γ Δ K
 6 12 12 6 12 12 12

δ'.) Δ K Z N II B Γ Δ
 12 6 12 12 6 12 12

ε'.) Γ Δ K Z N II B Γ
 12 12 6 12 12 6 12

ζ'.) B Γ Δ K Z N II B
 12 12 12 6 12 12 6¹⁾

	Π'
12	N
12	ρ
6	Z
6	κ
12	Δ
12	Γ
12	β
6	π

Ἐν τῇ ἐκφωνήσει τῶν ἀνωτέρω κλίμακων ἀκούεται ὁ μὲν Πα ως Βου, ὁ δὲ Νν ως Πα· ὁ Ζω ως Νη, ὁ Κε ως Ζω· ὁ Δην ως Κε· ὁ Γα ως Δην καὶ ὁ Βου ως Γα, μετὰ τοσαύτης προσεγγίσεως, ώστε παραπλανῷ τὸν μὴ ἐξηκημένον εἰς τὴν μετάπτωσιν τοῦ διατονικοῦ μέλους καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχὴ καὶ ἐξάσκησις.

1) Αἱ σχέσεις τῶν ἀνωτέρω κλίμακων εἰνε ως αἱ τῶν κυρίων πρὸς τοὺς πλαγίους αὐτῶν· οὕτως ἡ μὲν τοῦ Πα ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν Δην· ἡ τοῦ Νη πρὸς τὴν τοῦ Γα καὶ ἡ τοῦ Ζω πρὸς τὴν τοῦ Βου· ἡ δὲ τοῦ Κε ἔχει σχέσιν καὶ πρὸς τὸν Πα καὶ πρὸς τὸν Δην.

§. 17. Εἰς τὰς ἀνωτέρα ἐναρμονίους κλίμακας δύνανται νὸς ἀναχθῶσι καὶ αἱ κατωτέρα μικταὶ ἡ τοῦ Σαμπαṇή ἡ τοῦ Χισάρ Μπουσελίκ καὶ ἡ τοῦ Νισαμπούρ, ὅν ἡ μὲν πρώτη καὶ τρίτη σύγκεινται ἐξ ἑνὸς τετραχόρδου ἐναρμονίου καὶ ἑνὸς διατονικοῦ ἡ δὲ τοῦ Χισάρ εἶνε σύνθεσις πενταχόρδου καὶ τετραχόρδου χρωματικοῦ, ἥτις ἐκφράζει μέλος ἐναρμόνιον. Ἐνεκα δὲ τῆς συνθέσεως αὐτῶν ταύτης καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν παραγόμενον ἐναρμόνιον μέλος εἶνε μαλακώτερον.

Σαμπαṇή		Χισάρ Μπουσελίκ		Νισαμπούρ	
Γα		Πα	♂	Δη	
Bou	8	Nη	6	Γα	6
			18	Bou	6
Πα	10	Zω			13
				Πα	
Νη	12	Κε	6		
		Δη	6	Νη	12
Zω	12		18		
	ρ	Γα		Zω	8
Κε	6				
		Bou	6	Κε	10
Δη	18				
	ρ	Πα	12	Δη	12
Γα	6				

§. 18. Μαρτυρικὰ σημεῖα οἱ ἐναρμόνιοι ἥχοι ἔχουσι τὰ αὐτὰ τῶν διατονικῶν πλὴν τῶν φθόγγων Γα καὶ Ζω, οἵτινες λαμβάνουσι τὸ

σημεῖον τοῦτο 27 κάτωθεν τῶν ἀρκτικῶν γραμμάτων οὔτε 22, 22. 'Αλλ' ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ μέλους ἐπὶ τῶν φθογγοσήμων δέχονται τὴν τριτημοριον ὑφεσιν ρ, ἥτις κυρίως τέθεται ἐπὶ τῶν ἐλασσόνων τόνων Bou καὶ Zω· τιθεμένη δὲ ἐπὶ τοῦ Γα ἐκλαμβάνει αὐτὸν ὡς Ζω.

§. 19. Οἱ δὲ μικτοὶ ἐναρμόνιοι ἥχοι (§. 17.) ἔχουσιν ἵδια φθορικὰ σημεῖα. Καὶ τὸ μὲν Χισάρ Μπουσελίκ ἔχει τὸ σημεῖον τοῦτο -θ-, ὅπερ τιθεμένον ἐπὶ τοῦ φθόγγου Κε ἀπαιτεῖ τὸν μὲν πρῶτον ἀνιόντα φθόγ-

γον Ζω ἡλαττωμένον κατὰ τριτημόριον τόνου, τὸν δὲ πρῶτον κατιόντα φθόγγον Δη ὑψωμένον κατὰ ἡμιτόνιον. Τὸ δὲ Νισαμπούρ ἔχει τὸ σημεῖον τοῦτο ρ δὶ' οὐ καὶ ἐκδηλοῦται. Τίθεται δὲ ἐπὶ τοῦ φθόγγου Δη καὶ ἐνεργοῦν ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀπαιτεῖ νὰ ἐκλαμβάνεται οὗτος μὲν ὡς Ζω ἢ Γα· τὸν δὲ ὑπὸ τὸν Γα φθόγγον Βου εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γα ὡς καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ δείκνυσιν δὲ σύνθεσις τριτημορίου ὑφέσεως μετὰ διέσεως. Τὰ δύο ταῦτα σημεῖα τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχουσι καὶ ὅταν τεθῶσιν ἐπὶ οιουδήποτε ἄλλου φθόγγου. Τὸ δὲ Σαμπαὴ παρίσταται μόνον διὰ τῆς ἡμιτονίου ὑφέσεως ἐπὶ τοῦ Δη καὶ τῆς τριτημορίου ὑφέσεως ἐπὶ τοῦ Ζω.

ঃ 20. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐναρμονίων σημείων ἡ καθ'ἡμᾶς μουσικὴ τέχνη ποιεῖται χρῆσιν καὶ τῶν ἐφεξῆς δύο σημείων φ. δ., ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἀπαιτεῖ τὸν πρῶτον ἀνιόντα φθόγγον ὑφεσιν· τὸ δὲ δεύτερον ἀπαιτεῖ τὸν πρῶτον κατιόντα φθόγγον διέσιν· ἀμφότερα δύμως εἶνε παροδικὴ καὶ συνήθη ἐις τὸν τρίτον καὶ πρῶτον ἐναρμόνιον ἥχον καὶ τίθενται κυρίως ἐπὶ τοῦ φθόγγου Κε.

ঃ 21. Αἱ φθοραὶ ἐνεργοῦσιν ἑκάστη τὴν ἔαυτης κλίμακα καὶ διαλύονται πρὸς ἀλλήλας οὔτως. "Οταν ἐνεργῇ ἡ φθορὰ τοῦ διατονικοῦ καὶ συναντήσῃ φθορὰν χρωματικὴν ἡ ἐναρμονίαν, παύει ἐνεργοῦσα καὶ ἀρχεται ἡ ἐνέργεια τῆς χρωματικῆς ἡ ἐναρμονίου. "Οταν πάλιν ἐνεργῇ ἡ χρωματικὴ καὶ συναντήσῃ διατονικὴν ἡ ἐναρμονίαν ἐπίσης καὶ αὕτη παύει. Τοῦτο γίνεται καὶ ὅταν ἐνεργῇ ἐνχρμονία καὶ συναντήσῃ χρωματικὴν ἡ διατονικὴν.

ঃ 22. Τὴν διὰ τῶν φθορῶν μεταβολὴν τοῦ μέλους παρακολουθοῦσι καὶ αἱ μαρτυρίαι εἰς τὰς καταλήξεις. Οὔτω· ὅταν φσματός τινος τὸ μέλος ἦνε διατονικὸν καὶ καταλήγῃ εἰς τὸν φθόγγον Πα, ἡ μαρτυρία τοῦ φθόγγου τούτου ὄφείλει νὰ σημειωθῇ οὔτω π. δμας δύμως ἐν τῷ μεταξὺ μεταβληθῇ τὸ μέλος διὰ τῆς φθορᾶς εἰς χρωματικόν, καὶ ἡ μαρτυρία αὕτη συμμεταβάλλεται εἰς χρωματικὴν καὶ σημειοῦται οὔτω π. ὁ κανὼν οὗτος ἴσχύει καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν γενῶν.

ঃ 23. Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω μεταβολῆς αἱ μαρτυρίαι πάσχουσι καὶ ἐτέρων τὴν τῆς μεταθέσεως, καθ' ἣν τόνος τις λαμβάνει τὴν θέσιν καὶ τὸ σημεῖον ἐτέρου τινὸς οὔτω· ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ μέλος δέδευτε ἐπὶ

τοῦ διατονικοῦ πενταχόρδου Κε, Δη, Γα, Βου, Πα, ἐὰν τὸν φθόγγον
Κε προφέρωμεν ώς Δη, συνεπῶς τὸ μέλος θὰ μεταβληθῇ καὶ θὰ μετα-
τεθῇ εἰς τὸ πεντάχορδον Δη, Γα, Βου, Πα, Νη· τούτου ἔνεκκα κατ'
ἀνάγκην καὶ αἱ καταλήξεις θέλουσιν ἀλλάξειν τὰ μαρτυρικὰ αὐτῶν ση-
μεῖα οὕτως ὥστε ἡ μὲν τοῦ Κε θέλει σημειωθῆναι οὕτω χ ἡ τοῦ Δη
οὕτω γ . ἡ τοῦ Γα οὕτου Γ . ἡ τοῦ Βου οὕτω δ . ἡ τοῦ Πα οὕτω
 π καὶ καθεξῆσθαι. Ἐὰν δὲ τὸν Δη ἐκλάσσωμεν ώς Κε, τότε αἱ μαρτυρίαι
σημειοῦνται οὕτω· α Γ δ π γ καὶ καθεξῆσθαι. Ή μεταβολὴ αὕτη
δύνομαζεται παραχορδὸν καὶ συμβαίνει εἰς πάντα τὰ γένη.

'Ασκήσεις.

- 1) Ποιὸν γένος μαρτυροῦσι καὶ εἰς ποίους τόνους ὑποτίθενται καὶ ἐπιτίθενται τὰ σημεῖα ταῦτα δῆ. φ. χ. 22. ~. δῆ φ. ω.

φ. Σ. φ. δ. δ. Σ. δ.

2) Ταῦτα: ~. φ. ~. φ.

3) Ταῦτα: ~. φ. ~. φ. δ. φ. καὶ ποία ἡ ἐνέργεια αὐτῶν.

4) Ταῦτα: φ. δ. φ. δ. φ. καὶ ποία ἡ ἐνέργεια αὐτῶν.

§. 24. Ἐνῷ ή κατὰ κόσμον μουσικὴ ποιεῖται ἐλευθέρων χρῆσιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω κλιμάκων μετὰ ποικίλων ἀλλών συνδυασμῶν, ή ἐκκλησιαστικὴ ὅμως μουσικὴ τὰ σεμνὰ καὶ σοβαρὰ μέλη ἐπιδιώκουσα ἑκτός τινων ἔξαιρέσεων ποιεῖται χρῆσιν ὅλων τῶν ὄκτω ἥχων, ἐξ ὧν τέσσαρας διατονικοὺς τὸν πρῶτον, τέταρτον καὶ τοὺς πλαγίους αὐτῶν· δύο χρωματικοὺς τὸν δεύτερον καὶ τὸν πλάγιον αὐτοῦ καὶ δύο ἐναρμονίους τὸν τρίτον καὶ βαρύν. Τούτων δὲ τῶν ἥχων τὰ μέλη διαιρεῖ εἰς τρία εἶδη τὸ στιχηραρικόν, τὸ εἱρμολογικόν καὶ τὸ παπαδικόν, καὶ εἰς τέσσαρα συστήματα τὸ διὰ πασῶν, τὸ πεντάχορδον, τὸ τετράχορδον καὶ τὸ τρίχορδον, ἀπερ καὶ ἀλλώς καλοῦντας ὄκταφωνία, τετραφωνία ή τροχός, τριφωνία καὶ διφωνία. Ἐκάστου δὲ ἥχου τὴν φανέρωσιν ἐν ἀρχῇ παντὸς ἀσματος ποιεῖται διὰ τῶν ἔξιτος τημείων.

τοῦ δευτέρου	Δη ḥ ḥχος β'. Δη ḥ Βου
τοῦ τρίτου	γ̄ Γα ḥ ḥχος γ'. Γα
τοῦ τετάρτου	Δη ḥ ḥχος δ'. Δη
τοῦ πλαγίου πρώτου	λ̄ ፩ Πα ḥ ḥχος λ̄ α'. Πα
τοῦ πλαγίου δευτέρου	λ̄ ፩ Πα ḥ ḥχος λ̄ β'. Πα
τοῦ πλαγίου τετάρτου	λ̄ ፩ Nn ḥ ḥχος λ̄ δ'. Nn
τοῦ βαρέος	Ζω ḥ ḥχος ζαχένις Ζω
τοῦ ἐναρμονίου βαρέος	γ̄ Ζω
καὶ τοῦ δευτέρου διατονικοῦ	Γ̄ Βου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Π ε ρ ι χ ρ ό ν ο υ.

§. 1. Ηδειαι αἱ ποικιλαι σχέσεις; τῶν τόνων καὶ τῶν κλιμάκων δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι καὶ ἀποτελέσωσι μέλος τι εὐάρεστον εἰς τὴν ἀκοήν, ἀν μὴ ὑποβληθῶσιν εἰς μίαν ἀλλην σχέσιν, ητις καλεῖται χρόνος. Τούτου ἔνεκα δ χρόνος ἐν τῇ μουσικῇ εἶνε δ ἐσωτερικὸς σύνδεσμος, ὅστις συνέχει πάντας τοὺς φθόγγους καὶ παρίστησιν αὐτοὺς ζῶντας κατὰ μέρος μὲν ὡς φωνᾶς ἐμμελεῖς, ἐν συνόλῳ δὲ ὡς σῶμα ἀρμονικόν ἐν ᾧ αὐτὸς εἶνε ψυχή. Κατ' ἀκολουθίαν σπουδαιότερον ἀντικείμενον ἐν τῇ μουσικῇ τέχνῃ εἶνε δ χρόνος.

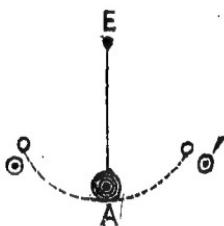
§. 2. Χρόνον δὲ λέγοντες ἐν τῇ μουσικῇ ἐννοοῦμεν τὸν καιρόν, ἐντὸς τοῦ δποίου ἐκφωνοῦμεν ἔνα ἥ καὶ περισσοτέρους φθόγγους. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ ἡμέτερα φθογγόσημα δὲν ἔχουσιν ὀρισμένην χρονικὴν ἀξίαν καὶ τούτου ἔνεκα δὲν γνωρίζομεν ἐντὸς πόσης χρονικῆς διαρκείας δέονταν ἡ ἀναγνώσωμεν ἐν ἥ περισσότερα φθογγόσημα, διὰ ταῦτα ἀνάγκη πρῶτον νὰ δρίσωμεν τὴν χρονικὴν μονάδα καὶ νὰ δώσωμεν αὐτὴν εἰς τὰ φθογγόσημα, καὶ δεύτερον νὰ δρίσωμεν τὸν τρόπον καθ' ὃν πλείονα τοῦ ἐνὸς φθογγόσημα ἀναγινώσκονται ἐντὸς τῆς διαρκείας τῆς ὀρισμένης χρονικῆς μονάδος.

§. 3. Οι πλείους τῶν καθ' ἡμᾶς μουσικῶν παραδέχονται ως χρονικὴν μονάδα τὴν διάρκειαν ἐνὸς δευτερολέπτου. Ἐν τούτοις ἡ μουσικὴ ἀποστρέφεται τὴν μονοτονίαν, 'φ' φ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπινοήθησαν διάφοροι χρονικαὶ μονάδες. Τοιαῦται δὲ ἐκανονίσθησαν αἱ παραγόμεναι ἐκ τῆς διαιρέσεως τῆς ἀρχικῆς μονάδος διὰ τῶν ἀριθμῶν 2. 4. 8. 16. 32. 64 κλπ. ἦτοι $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{8}$. $\frac{1}{16}$. $\frac{1}{32}$. $\frac{1}{64}$ κλπ. αὕτινες εἶνε πολλοστημόρια τοῦ δευτερολέπτου.

§. 4. Συμφώνως πρὸς ταῦτα καὶ τὰ φθοιγγόσημα τῆς καθ' ἡμᾶς παρασημαντικῆς λαμβάνουσιν ἔκείνην τὴν χρονικὴν ἀξίαν, ἢν ἔχει ἡ προτασσομένη τοῦ ἀσματος χρονικὴ μονάδα· ἥν π. χ. τὸ ἀσμα ἦνε συντεθειμένον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς χρονικῆς μονάδος $\frac{1}{4}$ ἢν καὶ προτάσσει ἐν τῇ ἀρχῇ, τότε καὶ τὰ φθοιγγόσημα ἔκαστον λαμβάνουσιν ἀξίαν τοῦ $\frac{1}{4}$ τοῦ δευτερολέπτου.

§. 5. Τούτου τεθέντας ἀναγκαῖον ἐφεξῆς νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἐκάστη τῶν ἀνωτέρω χρονικῶν μονάδων σύγκειται ἐκ τριῶν σημείων· ἐκ δύω ἀκρων καὶ ἐνὸς μέσου. Καὶ τὰ μὲν ἄκρα καλοῦμεν θέσεις, τὸ δὲ μέσον

καλοῦμεν ἄρσιν. Ἐκάστη δύμας θέσεις συμπίπτει ἐπὶ τοῦ σημείου τὸ ὅποιον εἶνε τέλος τῆς μιᾶς χρονικῆς μονάδος καὶ ἐν ταύτῳ ἀρχὴ τῆς ἐπομένης. Τούτου ἔνεκα πᾶσα χρονικὴ μονάδα σύγκειται ἐκ μιᾶς θέσεως καὶ μιᾶς ἄρσεως. Ἐστω πρὸς ἀπόδειξιν τὸ ἀπέναντι ἔκκρεμὲς ὁρολογίου Ε. Α. τὸ ὅποιον ἵνα διατρέξῃ τὸ τόξον Θ.Θ' ἐξοδεύει ἐν δευτερόλεπτον. Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ

θὰ διαγράψῃ τὸ αὐτὸ τόξον Θ.Θ' ἐπεται ὅτι θὰ ἐξοδεύῃ ἔτερον δευτερόλεπτον. 'Αλλ' ἐν τῇ ἔκτελέσει τῶν δύω τούτων κινήσεων Θ.Α.Θ' καὶ Θ'.Α.Θ, τὸ σημεῖον Θ' ἐνῷ εἰνε τέλος τῆς πρώτης κινήσεως γίνεται ἐν ταύτῳ καὶ ἀρχὴ τῆς δευτέρας. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ δεύτερον ἀκρον Θ' τοῦ Θ.Θ'. συμπίπτει πρὸς τὴν ἀρχὴν ὃτοι τὴν θέσιν τῆς δευτέρας κινήσεως Θ'.Θ. διὰ τοῦτο ἐκλαμβάνεται ως θέσις τῆς δευτέρας κινήσεως, καὶ οὕτως ἔκάστη χρονικὴ μονάδα ἡ ἐξοδευομένη κατὰ τὰς κινήσεις τοῦ ἔκκρεμοῦς μίαν θέλει ἔχει θέσιν καὶ μίαν ἄρσην.

§. 6. Τὰς ἀνωτέρω ἴδιότητας τῆς χρονικῆς μονάδος ἀκολουθεῖ καὶ ὁ φθόγγος ἔκαστου φθοιγγοσήμου· τουτέστιν ἀρχομένης τῆς χρονικῆς

μονάδος ἀρχεται συγχρόνως ἐκφωνούμενος καὶ ὁ φθόγγος, περατουμένης δὲ τῆς χρονικῆς μονάδος, ἐπειδὴ ἀρχεται δευτέρα χρονικὴ μονάς, παύει ταῦτοχρόνως καὶ ὁ φθόγγος καὶ ἀρχεται ἐκφωνούμενος ἔτερος. Ἀκολουθοῦντες δὲ τὰς κινήσεις τοῦ ἐκκρεμοῦς καθ' ἣν στιγμὴν τοῦτο φθάνει εἰς ἐν τῶν ἄκρων τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διαγραφομένου τόξου καὶ κρούει ἐνα κτύπον, κρούομεν καὶ ἡμεῖς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸ γόνυ ἢ τὸ θρανίον ἐκφωνοῦντες ἀμέσως καὶ τὸν φθόγγον τοῦ φθογγοσήμου· καθ' ἣν δὲ στιγμὴν τοῦτο ἀναγχωρεῖ ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄκρου, ἵνα μεταβῇ εἰς τὸ ἔτερον, αἴρομεν καὶ ἡμεῖς τὴν χεῖρα εἰς τὸν ἀέρα χωρὶς ὅμως νὰ παύσωμεν ἐκφωνοῦντες τὸν φθόγγον· καθ' ἣν δὲ στιγμὴν τὸ ἐκκρεμὲς φθάσῃ εἰς τὸ ἔτερον ἄκρον καὶ κρούσῃ τὸν δεύτερον κτύπον, κρούομεν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτοῦ τὴν χεῖρα πάλιν ἐπὶ τὸ γόνυ ἐκφωνοῦντες συγχρόνως δεύτερον φθόγγον τοῦ δευτέρου φθογγοσήμου καὶ οὕτω ἐφεξῆς ἐπαναλαμβάνοντες τὰ αὐτά.

§. 7. Γυμνασθέντες διὰ τοῦ ἀνωτέρω τρόπου εἰς τὴν ἐντὸς μιᾶς χρονικῆς μονάδος ἐκφώνησιν ἐνὸς φθογγοσήμου, προβαίνομεν εἰτα εἰς τὴν ἐκφώνησιν δύω φθογγοσήμων ἐντὸς τῆς αὐτῆς μονάδος, καθ' ἣν ἀμα τῇ κρούσει τῆς χειρὸς ἐκφωνοῦμεν τὸ πρῶτον φθογγόσημον, ἀμα δὲ τῇ ἄρσει τὸ δεύτερον. Γυμνασθέντες δὲ καὶ εἰς τοῦτο ἐκφωνοῦμεν ἐπειτα τρία φθογγόσημα τὸ μὲν ἐν τῇ κρούσει, τὸ δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς κρούσεως καὶ ἄρσεως καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ ἄρσει, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἐκφώνησιν τεσσαρῶν. πέντε κλπ. κατ' ἀναλογίαν.

§. 8. Τοῦτο ὅμως σημαίνει ὅτι κατὰ τὴν ἐκφώνησιν δύω ἢ περισσοτέρων φθογγοσήμων ἐντὸς μιᾶς χρονικῆς μονάδος συμβαίνει διαίρεσις τῆς μονάδος εἰς δύω ἢ καὶ περισσότερα ἵσα μέρη, ἐκαστον τῶν ὅποιων λαμβάνει ἐν φθογγόσημον. Ἡ περίπτωσις αότη μᾶς ἀπευθύνει τὴν ἔξις ἐρώτησιν. Πώς εἶνε δυνατὸν ἐνῷ κατὰ τὸν ἀνωτέρω διατυπωθέντα κανόνα ἐκαστον φθογγόσημον λαμβάνει τὴν χρονικὴν ἀξίαν τῆς προτασσομένης χρονικῆς μονάδος, νὰ ἐκφωνῶνται δύω ἢ περισσότερα ἐν τῇ διαρκείᾳ τῆς αὐτῆς χρονικῆς μονάδος;

§. 9. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπήντησκεν οἱ διδάσκαλοι ἐπινοήσαντες ἐν σημεῖον κχλούμενον γοργὸν ἢ γοργόσημον ἔχον σχῆμα γάμμα Γ. εἰς τὸ ὅποιον ἔδωσαν τὰς ἔξις ἐνεργείας. Πρῶτον ἀφαιρεῖ τὴν χρονικὴν ἀξίαν τοῦ φθογγοσήμου ἐπὶ τοῦ ὅποιου τίθεται καὶ δεύτερον ἀπλούν μὲν ὃν διαιρεῖ τὴν χρονικὴν ἀξίαν τοῦ πρὸ αὐτοῦ φθογ-

γοσήμου εἰς δύο ίσα μέρη ἐξ ὧν τὸ ἐν ἀφίνει εἰς τὸ πρὸ αὐτοῦ φθογγόσημον καὶ τὸ ἔτερον παρέχει εἰς τὸ ὑπ' αὐτὸ φθογγόσημον καὶ οὕτως ἀπαιτεῖ, ἵνα τὰ δύο ταῦτα φθογγόσημα ἐκφωνηθῶσιν ἐντὸς μᾶς χροικῆς μονάδος. Διπλοῦν δὲ ὃν εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο γράψεις δεσπόζει δύω φθογγοσήμων ὡν τὴν χρονικὴν ἀξίαν ἐπίσης ἀφαιρεῖ καὶ διαιρεῖ τὴν χρονικὴν ἀξίαν τοῦ πρὸ αὐτῶν φθογγοσήμου εἰς τρία ίσα μέρη, ἐξ αὐτῶν δὲ ἀνὰ ἐν παρέχει εἰς τὰ τρία φθογγόσημα. Τριπλοῦν δὲ δεσπόζει τριῶν φθογγοσήμων, τετραπλοῦν τεσσάρων καὶ οὕτω καθεξῆς καὶ διαιρεῖ τὸ πρὸ αὐτοῦ φθογγόσημον εἰς 4. 5. 6 κτλ. μέρη; τὰ ὅποια μοιράζονται ὅλα τὰ φθογγόσημα τὰ ὑπ' αὐτοῦ δεσποζόμενα μετὰ τοῦ πρὸ αὐτῶν ως τὰ ἑξῆς παραδείγματα δεικνύουσι.

Παραδείγματα γοργοσήμου.

1/2 $\frac{9}{4}$

$\frac{1}{4} \quad \frac{1}{4} \quad \frac{1}{6} \quad \frac{1}{6} \frac{1}{6} \quad \frac{1}{8} \frac{1}{8} \frac{1}{8} \frac{1}{8} \quad \frac{1}{10} \frac{1}{10} \frac{1}{10} \frac{1}{10}$

$\frac{1}{12} \frac{1}{12} \frac{1}{12} \frac{1}{12} \frac{1}{12} \frac{1}{12}$

$\frac{1}{8} \quad \frac{1}{8} \frac{1}{12} \frac{1}{12} \frac{1}{12} \frac{1}{16} \frac{1}{16} \frac{1}{16} \frac{1}{16} \quad \frac{1}{30} \frac{1}{20} \frac{1}{20} \frac{1}{20} \frac{1}{20} \frac{1}{24}$

$\frac{1}{24} \frac{1}{24} \frac{1}{24} \frac{1}{24}$

ΣΗΜ. Παρέδοξον ἔξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ ἀπόστροφος ἀχολουθουμένη ὑπὸ ἐλαφθοῦ, ἥτις ἐκφωνεῖται ως εἰ εἴχε γοργὸν, ως τὸ παράδειγμα. $\frac{9}{4} \frac{1}{4} \frac{1}{4}$

$\frac{1}{8} \frac{1}{4}$, ὅπερ εἶνε ἵπον πρὸς τὸ ἑξῆς $\frac{9}{4} \frac{1}{4} \frac{5}{4}$.

$\frac{1}{8} \frac{1}{8} \frac{1}{4}$

§. 10. Υπάρχει ὅμως καὶ ἔτερα περίπτωσις τοῦ γοργοσήμου καθ' ἣν τοῦτο λαμβάνει ἐμπροσθεν ἡ ὅπισθεν αὐτοῦ στιγμὴν οὕτω γράψεις. Η στιγμὴ αὕτη καθίστησι τὸ μὲν ἀπλοῦν γοργὸν διπλοῦν, τὸ διπλοῦν

τριπλοῦν, τὸ τριπλοῦν τετραπλοῦν κλπ. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ ἀπαιτεῖ καὶ ἡ στιγμὴ νὰ λάβῃ τὴν ἔαυτῆς μερίδα ἐκ τῆς διαιρέσεως τῆς χρονικῆς ἀξίας τοῦ προηγουμένου φθογγοσήμου· καὶ ὅταν μὲν ἦνε ὅπισθεν τοῦ γοργοῦ οὔτω Γ· ἐπειδὴ δὲν δεσπόζει οὐδενὸς φθογγοσήμου, παρέχει τὴν ἔαυτῆς μερίδα τοῦ χρόνου εἰς τὸ προηγούμενον φθογγόσημον· ὅταν δὲ εἶνε ἔμπροσθεν αὐτοῦ οὔτω Γ· τότε τὴν ἔαυτῆς μερίδα τοῦ χρόνου παρέχει εἰς τὸ ὑπὸ τὸ γοργὸν φθογγόσημον.

Παραδείγματα.

$$\frac{\pi}{q} \frac{1}{4} \overbrace{\underline{\quad}}^{\frac{1}{12}} = \frac{\pi}{q} \overbrace{\underline{\quad}}^{\frac{1}{12}} \cdot \frac{\pi}{q} \frac{1}{4} \overbrace{\underline{\quad}}^{\frac{1}{12}} = \\ \frac{\pi}{q} \overbrace{\underline{\quad}}^{\frac{1}{12}} \cdot \underline{\quad}^{\frac{1}{12}} \\ \frac{1}{12} \frac{1}{12} \frac{1}{12} \\ \frac{\pi}{q} \frac{1}{8} \overbrace{\underline{\quad}}^{\frac{1}{32}} = \underline{\quad}^{\frac{1}{32}} \underline{\quad}^{\frac{1}{32}} \cdot \frac{\pi}{q} \overbrace{\underline{\quad}}^{\frac{1}{32}} = \\ \frac{2}{32} \frac{1}{32} \frac{1}{32} \frac{1}{32} \frac{1}{32} \frac{1}{32} \frac{1}{32} \frac{1}{32} \\ \frac{\pi}{q} \overbrace{\underline{\quad}}^{\frac{1}{32}} \cdot \underline{\quad}^{\frac{1}{32}} \underline{\quad}^{\frac{1}{32}} \\ \frac{1}{32} \frac{1}{32} \frac{1}{32} \frac{1}{32}$$

§. 11 Πολλάκις ὅμως ἀπαιτεῖ τὸ μέλος νὰ ἔξιδεύσωμεν ἐπὶ τοῦ φθογγοσήμου, ὅπερ λαμβάνομεν εἰς τὴν ἀρσιν καὶ μίαν ἔτι χρονικὴν μονάδα· Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μεταχειρίζόμεθα τὸ γοργὸν ἀντιστρόφως γεγραμμένον οὕτω Λ· ὅπερ καλεῖται τότε ἀργὸν ἢ μᾶλλον γοργόσαργον, διότι καὶ ταχύτατα ἐνεργεῖ καὶ βραδύτατα· ἀπαιτεῖ δηλονότι ίνα τὸ φθογγόσημον ἐφ' οὐ τίθεται ἐκφωνηθῆ εἰς τὴν ἀρσιν καὶ ταύτοχρόνως νὰ διαρκέσῃ ἢ φωνὴ αὐτοῦ ἔως οὐ ἔξιδευθῇ καὶ μία χρονικὴ μονάδα· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν χρονικὴν μονάδα παρατίνει τὴν φωνὴν τοῦ ὑπὸ αὐτὸ φθογγοσήμου καὶ ἐπὶ δύω· πλὴν τότε εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν δέχεται καθετον γραμμὴν ἐπὶ τῆς δριζοντίου οὕτω Λ¹) καὶ ὄνομαζεται ἡμιόλιος ἀργία· εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν διπλασιάζεται οὕτω Λ, καὶ καλεῖται διπλασία.

¹⁾ Ἡ ἡμιόλιος ἀργία δὲν δύνεται ἄλλως νὰ ἐρμηνευθῇ εἰμὴ διὰ τῶν ἀνωτέρω δύω τρόπων.

Παραδείγματα.

$$\text{Δ} \frac{1}{8} \text{ } \underline{\underline{\Delta}} = \frac{2}{8} \text{ } \underline{\underline{\Delta}} \cdot \text{Δ} \text{ } \underline{\underline{\Delta}} = \frac{2}{8} + \frac{1}{16}$$

$$\text{Δ} \text{ } \underline{\underline{\Delta}} \text{ } \underline{\underline{\Delta}}$$

§. 12. Τὰ φθογγόσημα περαιτέρω παρατείνουσι τὴν χρονικὴν αὔτῶν μονάδα· ἐπὶ μίαν, δύω, τρεῖς καὶ περισσοτέρας φορᾶς δεχόμενα δύω ἔτερα χρονικὰ σημεῖα τὸ κλάσμα ω καὶ τὴν ἀπλῆν ·, ὡν τὸ μὲν πρῶτον παρέχει εἰς τὸ φθογγόσημον καὶ μίαν ἔτι χρονικὴν μονάδα, ἡ δὲ ἀπλῆ τιθεμένη ὑπὸ τὸ φθογγόσημον παρέχει ἐπίσης εἰς αὐτὴν μίαν ἔτι χρονικὴν μονάδα· ἀλλ’ ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ διπλασιάζεται καὶ τριπλασιάζεται, καὶ τετραπλασιάζεται δταν θέλωμεν νὰ παρατείνωμεν τὴν φωνὴν τοῦ φθογγοσήμου ἐπὶ πλείονας. τῆς μιᾶς χρονικὰς μονάδας ώς ἔξης·

$$\text{Δ} \frac{1}{4} \text{ } \underline{\underline{\Delta}} \text{ } \underline{\underline{\Delta}}$$

§. 13. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔξαγομεν τούς ἔξης κανόνας περὶ τῶν φθογγοσήμων ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρονικὴν αὔτῶν ἀξίαν.

α'. Τὰ φθογγόσημα λαμβάνουσιν ώς χρονικὴν ἀξίαν τὴν διάρκειαν τῆς ἐν τῷ φέσματι προτασομένης χρονικῆς μονάδος.

β'.) Δεχόμενα τὸ γοργόσημον ἀπολλῦσι τὴν χρονικὴν ἀξίαν τῶν καὶ λαμβάνουσιν ἀνάλογα ἵσα μέρη μιᾶς χρονικῆς μονάδος.

γ'. Δύω φθιογγόσημαν ἐκφωνουμένων διὰ τοῦ ἀργοσήμου ἐντὸς μιᾶς χρονικῆς μονάδος, τὸ δεύτερον ὡς δεχόμενον τὸ ἀργὸν παρατείνεται καὶ ἐπὶ μίαν ἔτι χρονικὴν μονάδαν δεχόμενον δὲ τὴν ἡμιόλιον ἀργίαν παρατείνεται ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν δεχόμενον δὲ τὴν διπλασίαν παρατείνεται ἐπὶ δύω χρονικὰς μονάδας. καὶ

δ'). Τὰ φθιογγόσημα ἀνευ γοργοσήμου ἢ ἀργοῦ παρατείνουσι τὴν χρονικὴν αὐτῶν ἀξίαν κατὰ δύω ἢ περισσοτέρας χρονικὰς μονάδας δεχόμενα τὸ κλάσμα ἢ τὴν ἀπλήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ ὁνθυοῦ.

§. 1. Καίτοι διὰ τοῦ ἀνωτέρω καθορισμοῦ τῶν χρονικῶν μονάδων ἀρκούντως κανονίζεται ἡ ἐν χρόνῳ εύτακτῳ παράστασις τῶν μελῶν, ἐν τούτοις ἡ μουσικὴ τέχνη δὲν ἀρκεῖται εἰς ταύτην καὶ μόνην τὴν τακτοποίησιν τοῦ χρόνου, ἀλλὰ σχηματίζει διὰ διαφόρων συνδυασμῶν καὶ συνθέσεων τῶν χρονικῶν μονάδων ποικίλους τύπους καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐφαρμόζει τὰ μέλη. Τὴν καθ' ὠρισμένον δὲ τύπον σύνθεσιν τῶν χρονικῶν μονάδων ὄνομαζει δυθμὸν ἢ πόδα.

§. 2. Σχηματίζομεν δὲ τοὺς πόδας ὡς ἔξης. Λαμβάνομεν ἐκ τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ (§. 3.) ὄρισθεισῶν χρονικῶν μονάδων ἑκείνας τῶν ὅποιων αἱ λοιπαὶ εἰνε πολλαπλάσια αὐτῶν ὄντοι δὲ εἰνε οἱ $\frac{1}{4}, \frac{1}{8}, \frac{1}{16}$. Πρὸς διάχοροιςιν αὐτῶν καλοῦμεν τὸ μὲν πρώτον, χρόνον ποδικὸν βραχὺν διασταλτικόν, τὸν δὲ δεύτερον, χρόνον ποδικὸν βραχὺν μέσον καὶ τὸν τρίτον, χρόνον ποδικὸν βραχὺν συσταλτικόν. Εἴτα λαμβάνοντες ἔξι ἑκάστης τῶν χρονικῶν τούτων μονάδων πρώτον ἀνὰ 2 εἴτα ἀνὰ 3 ἐφεξῆς 4 ἢ 5 ἢ 6 κλπ. καὶ προφέροντες αὐτὰς οὕτως ὥστε νὰ τονίζηται περισσότερον ἢ πρώτη σχηματίζομεν τοὺς ἔξης πόδας ἢ δυθμούς.

α	β	γ	δ	ε	ζ	ξ	η	θ
1) $\frac{2}{4}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{4}{4}$	$\frac{5}{4}$	$\frac{6}{4}$	$\frac{7}{4}$	$\frac{8}{4}$	$\frac{9}{4}$	$x\lambda\pi.$
2) $\frac{2}{8}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{4}{8}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{6}{8}$	$\frac{7}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{9}{8}$	$\frac{10}{8}$
3) $\frac{2}{16}$	$\frac{3}{16}$	$\frac{4}{16}$	$\frac{5}{16}$	$\frac{6}{16}$	$\frac{7}{16}$	$\frac{8}{16}$	$\frac{9}{16}$	$x\tau\lambda.$

Ἐκ τούτων τοὺς μὲν ἐν τῇ στήλῃ αἱ καλοῦμεν δισήμους, τοὺς δὲ ἐν τῇ τοῦ βραχίονος καὶ τοὺς λοιποὺς ἀναλόγως τετρασήμους, πεντασήμους ἑξασήμους κλπ.

§. 3 Ή ἔκτελεσις τῶν ρυθμῶν τούτων δύναται νὰ παρασταθῇ κατὰ τρεῖς τρόπους ή διακεκριμένη ή ἐν ἀδιακόπῳ ἐνδελεχεῖ διαρκείᾳ ή ἐν συνδυασμῷ ἀμφοτέρων. Πρὸς φανέρωσιν τούτου σημειοῦμεν τὸν μὲν διασταλτικὸν βραχὺν διὰ τῆς μαρτυρίας ταύτης υ. τὸν δὲ μέσον βραχὺν διὰ τῆς αὐτῆς ἀνεστραμμένης οὕτω π. τὸν δὲ συσταλτικὸν βραχὺν διὰ τῆς μαρτυρίας ταύτης ~~γ~~ · ἵνα δὲ παραστήσωμεν τὴν ἐν ἀδιακόπῳ διαρκείᾳ ἔκτελεσιν, ἐπειδὴ εἰς τὸν τρόπον τοῦτον ὑπόκεινται μόνον οἱ ἀρτιοι, μεταχειριζόμεθα τὰς ἔξτις μαρτυρίας τοῦ μὲν διασταλτικοῦ τούτων —, τοῦ δὲ μέσου ταύτην ~~γ~~ καὶ τοῦ σταλτικοῦ ταύτην ~~γ~~ καὶ πρὸ αὐτῶν θέτομεν τοὺς ἀριθμοὺς 2. 4. 6 κλπ. αἱ μαρτυρίαι αὗται δεικνύουσι τοὺς μακροὺς ποδικοὺς χρόνους. Τέλος ἵνα παραστήσωμεν τὴν ἐν συνδυασμῷ ἀμφοτέρων τούτων ἔκτελεσιν τῶν παδῶν μεταχειριζόμεθα διὰ μὲν τὸ διασταλτικὸν γένος τὰ ἔξτις $L = 3/.$ $L = 4/$, $LL = 5/$. διὰ τὸ μέσον τὰ αὐτὰ σημεῖα ἀνεστραμμένα Γ. $\Gamma\Gamma$ $\Gamma\Gamma$ καὶ διὰ τὸ συσταλτικὸν τὰ αὐτὰ ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς μονάδος αὐτῶν οὕτω ~~γ~~ ~~γ~~ ~~γ~~ κλπ. πάντων δὲ τούτων ἀναλυτικὸν πίνακα παραθέτομεν ὡδε.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΕΙΔΗΣ ΤΩΝ ΗΟΑΣΩΝ

Α'. Έπι της βραχείας διασταλτικῆς χρονικῆς μονάδος.

Χρόνος ποδικὸς $\frac{1}{t} = \omega$.

1.) Ηόδες τοῦ διατελεσθέντος πρώτου

$$\frac{^2}{_4} = 2 \vee, \frac{^3}{_4} = 3 \vee, \frac{^4}{_4} = 4 \vee, \frac{^5}{_4} = 5 \vee \times \lambda \pi.$$

2. Πόδες τοῦ τῆς ἐνδελεχοῦς διαρκείας τρόπου.
 $\frac{3}{4}$ = — . $\frac{4}{4}$ = 2 — . $\frac{6}{4}$ = 3 — . $\frac{8}{4}$ = 4 — . κλπ.
 3.) Πόδες τοῦ συνδυασμοῦ ἀμφοτέρων ή τοῦ μικτοῦ τρόπου.
 $\frac{3}{4}$ = $\underline{\text{τ}} \text{ } \underline{\text{τ}}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ — . $\frac{4}{4}$ = $\underline{\text{τ}} \text{ } \text{τ}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ —
 $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ τ — τ .
 $\frac{5}{4}$ = $\underline{\text{τ}} \text{ } \underline{\text{τ}} \text{ } \underline{\text{τ}}$ $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ τ
 $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ τ — τ .
 $\frac{6}{4}$ = $\underline{\text{τ}} \text{ } \underline{\text{τ}} \text{ } \underline{\text{τ}}$ — $\text{τ} \text{ } \underline{\text{τ}} \text{ } \underline{\text{τ}}$ $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ — $\text{τ} \text{ } \text{τ}$ $\text{τ} \text{ } \text{τ}$.

B'. Ἐπὶ τῆς βραχείας μέσոν χρονικῆς μονάδος.

Χρόνος ποδικός $\frac{1}{8}$ = α.

- 1.) Πόδες τοῦ διακεκριμένου τρόπου.
 $\frac{2}{1} = 2 \text{ π. } \frac{3}{1} = 3 \text{ π. } \frac{4}{1} = 4 \text{ π κτλ.}$
 - 2.) Πόδες τοῦ τῆς ἐνδελεχοῦς διαρκείας τρόπου.
 $\frac{2}{1} = \text{Θ. } \frac{4}{1} = 2 \text{ Θ. } \frac{6}{1} = 3 \text{ Θ. } \frac{8}{1} = 4 \text{ Θ κλπ.}$
 - 3.) Πόδες τοῦ μικτοῦ τρόπου.
 $\frac{3}{1} = \text{Γ. } \frac{5}{1} = \text{Θ. } \frac{7}{1} = \text{Γ. } \frac{9}{1} = \text{Θ. } \frac{11}{1} = \text{Γ. } \frac{13}{1} = \text{Θ. } \frac{15}{1} = \text{Γ. } \frac{17}{1} = \text{Θ. } \frac{19}{1} = \text{Γ. } \frac{21}{1} = \text{Θ. }$
 $= \text{Γ. } \frac{23}{1} = \text{Θ. } \frac{25}{1} = \text{Γ. } \frac{27}{1} = \text{Θ. } \frac{29}{1} = \text{Γ. } \frac{31}{1} = \text{Θ. }$

Γ'. Ἐπὶ τῆς Βραχείας συσταλτικῆς χρονικῆς μονάδος.

Χούνος ποδικός $\frac{1}{16} = 4.$

ΣΗΜ. Τὰ μὲν σημεῖα τῆς χρονικῆς μονάδος $\frac{1}{4}$ είνε ἔκεινα ἅπερ μετεγειρίζοντο καὶ οἱ ἀρχαῖοι "Ελλήνες ποιηταί· τὰ δὲ λοιπά ἐπενοήσαμεν κατ' ἀναλογίαν πρὸς εὐγερῆ δῆλωσιν τῶν διαιρόων βραχυτέρων ποδῶν, οὓς μεταχειρίζε-

ταὶ σήμερον ἡ μουσικὴ τέχνη. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλῆνες μουσικοὶ τοὺς πέραν τοῦ πεντασήμου ρυθμούς δὲν παρεσημάνοντο διὸ οὐδενὸς σημείου, ἀπήγγελλον δὲ διὰ τῆς καλουμένης τονῆς ἡτοι παρατάσεως τοῦ φθόγγου.

§. 4. Καθὼς εἰς τὸν πεζὸν λόγον οὕτω καὶ εἰς τὴν μουσικὴν συνάπτοντες πλειόνας πόδας εἰς μίαν ρυθμικὴν ἐνότητα, καθ' ἣν μίαν τῶν θέσεων τονίζομεν περισσότερον, σχηματίζομεν τὸν σύνθετον πόδα, δην καλοῦμεν κῶλον. Συνάπτοντες δὲ δυοὶ ἢ πλειόνας κῶλαι εἰς ἓν ρυθμικὸν ὅλον σχηματίζομεν τὴν καλουμένην ρυθμικὴν περίοδον. Ενοῦντες δὲ καὶ τὰς περιόδους εἰς ἓν ὅλον ἀποτελοῦμεν τὸ ρυθμικὸν σύστημα.

§. 5. Οἱ πόδες διαιροῦνται εἰς ἀσυνθέτους καὶ συνθέτους. Καὶ ἀσύνθετοι μὲν εἶνε ὁ τρίσημος ιαμβικὸς: — . ὁ τετράσημος δακτυλικὸς — — — . ὁ πεντάσημος παιωνικὸς — — — καὶ ὁ ἔξασημος ιαμβικὸς — — — — . ὅταν δὲν χωρίζωνται εἰς μικροτέρους πόδας. Σύνθετοι δὲ ὁ ἔξασημος δακτυλικὸς — — — — . ὁ ὀκτάσημος δακτυλικὸς — — — — — . ὁ δωδεκάσημος ιαμβικὸς — — — — — — — καὶ ἄλλοι¹⁾.

§. 6. Ό τόνος δην δίδομεν εἰς τὸν πρῶτον ποδικὸν χρόνον ἑκάστου ποδὸς κακλεῖται ρυθμικὸς τόνος, δην δέον νὰ διακρίνωμεν ἀπὸ τοῦ τόνου τῶν λέξεων. Πρὸς διακρισιν δὲ τῶν ποδῶν χωρίζομεν αὐτοὺς εἰς τὰ μουσικὰ κείμενα διὰ καθέτου γραμμῆς, ἣν καλοῦμεν διαστολήν. Τοῦτο δέον νὰ γίνηται καὶ εἰς τὰ ιερὰ φύσματα ὃσα εἶνε συντεθειμένα ἐπὶ ποδός τίνος.

§. 7. Πολλάκις διαφόρων ἔνεκα λόγων εἰς ἢ περισσότεροι χρόνοι ποδικοὶ ἔξοδεύονται ἀνευ φωνῆς ἐν σιωπῇ· οἱ τοιοῦτοι χρόνοι ὀνομάζοντο ὑπὸ τῶν παλαιῶν χρόνοι ποδικοὶ ἢ ρυθμικοὶ κενοὶ παρεσημαίνοντο δὲ τὸν μὲν πρῶτον διὰ τοῦ σημείου τούτου Α καλουμένου λεῖμμα ἡτοι παύσεις· τοὺς δὲ δισήμους, τρισήμους κλπ. κενοὺς χρόνους παρεσημαίνοντο διὰ τοῦ αὐτοῦ σημείου φέροντος ἐπὶ τῆς γωνίας αὐτοῦ τὸ ἀνωτέρῳ σημεῖα τῶν χρόνων τούτων οὕτω $\pi = 2 \lambda = 3 \kappa = 4 \psi = 5$ Τοὺς κενοὺς τούτους χρόνους ἡμεῖς ὀνομάζομεν παύσεις ἢ σιωπὰς καὶ πρὸς παράστασιν αὐτῶν μεταχειρίζομεθα τὴν βαρεῖαν φέρουσαν

1) Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλῆνες διήρουν τοὺς ἀσυνθέτους πόδας εἰς ἥητοὺς, ὅταν ἦτε θέσις καὶ ἄρσις αὐτῶν ἔξεφράζετο διὸ ἀκεραίων ἀριθμῶν καὶ εἰς ἀλόγους ὅταν ὁ λόγος τῆς θέσεως πρὸς τὴν ἄρσιν καὶ τὸ ἀνάπαλιν δὲν ἔξεφράζετο διὸ ἀκεραίων.

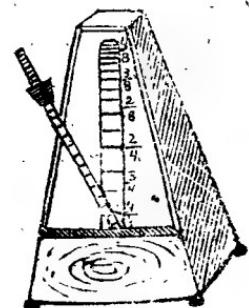
πρὸς τὰ ἔμπροσθεν τόσας ἀπλᾶς ὅσους χρόνους θέλομεν νὰ ἔξιδεύσωμεν οὕτω $\text{I} \cdot \cdot = 1$. $\text{I} \cdot \cdot \cdot = 2$. $\text{I} \cdot \cdot \cdot \cdot = 3$.

§. 8. Οἱ ἀνωτέρω κενοὶ χρόνοι δὲν καταστρέφουσι τὸν ρυθμὸν ἀλλ᾽ ἔξιδεύονται ἐν σιωπῇ, ἵνα μὴ διακοπῇ ἡ ρυθμικὴ τάξις τοῦ ποδός· ὅταν ὅμως θέλωμεν νὰ διακόψωμεν καὶ μέλος καὶ χρόνον καὶ ρυθμόν, ἵνα ἀνανεώσωμεν τὸ μέλος ἐπὶ ἀλλῶν συνθηκῶν, τότε μεταχειρίζομεθ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ +.

§. 9. Ἐν τούτοις πολλάκις θέλομεν νὰ παρέλθωμεν ἐν σιωπῇ τὸ ἥμισυ ἢ τὸ τρίτον ἑνὸς χρόνου ποδικοῦ· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θέτομεν ἐπὶ τῆς ἀπλῆς τῆς σιωπῆς τὸ γοργὸν ἢ τὸ δύγοργον οὕτω

$\text{U} \cdot \text{U} \cdot \text{U}$ καθ' ὃ μόνον τὸ ἥμισυ καὶ τὸ $\frac{1}{3}$, δέον νὰ ἔξιδεύσωμεν ἐν σιωπῇ, τὸ δὲ ἔτερον ἥμισυ καὶ τὸ δύο τρίτα τοῦ ποδικοῦ χρόνου προστίθενται εἰς τὸ πρὸ αὐτῶν φθογγόσημον, οὗτινος ἡ χρονικὴ διάρκεια παρατείνεται κατὰ $\frac{1}{2}$ ἢ $\frac{2}{3}$.

§. 10. Τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἀκριβῆ καὶ ἀπταιστὸν ἔκτελεσιν τῶν ρυθμῶν οἱ μὲν εὐρυπατεῖοι μουσικοὶ διδάσκουσι· δι' εἰδίκου ὄργανου μετρονόμου καλούμενου, ἐκ τῆς βάσεως τοῦ ὅποιου ὑψοῦται πῆχυς φέρων κινητὸν τι βάρος, ὅπερ ὑφούμενον ἡ κατεχείθαζόμενον κατὰ βούλησιν καθίστησι τὴν κίνησιν τοῦ πῆχεως ταχυτέραν ἢ βραχυτέραν καὶ οὕτω κατὰ πάσαν ποὺς τὰ ἱερὶς ἢ πρὸς τὰ ἀριστερὰ κίνησιν κρούει τοὺς ἀπαιτουμένους κτύπους ἐκάστου ρυθμοῦ. Τὸ δόργανον τοῦτο οὐ τὴν εἰκόνα παραθέτομεν κατωτέρῳ καθίσταται ἀναγκαιότατον καὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μουσικὴν τέχνην ὡς ἔχουσαν κοινοὺς τοὺς ρυθμούς. Ἐπειδὴ ὅμως παρ' ἡμένιν ὑπάρχουσι καὶ πολὺ σύνθετοι πόδες ἀπ' ἀλλήλων παραλλάσσοντες, τοὺς ὅποιους δὲν δύναται τὸ ὄργανον τοῦτο ἐν συνεχείᾳ νὰ παραστήσῃ ἀνεύ καταστροφῆς τοῦ χρόνου, διὰ τοῦτο ἀναγκαῖα καὶ ἡ διὰ χειρονομίας παρ' ἡσχημένου μουσικοῦ παράδοσις ὡς συμβαίνει παρ'. Οθωμανοῖς, παρ' ὧν ὀλίγιστοι τῶν ἡμετέρων ἐδιδάχθησαν. Ἡ χειρονομία οὖσα ἡ αὐτὴ καὶ ἡ ὄργανοτικὴ εἶνε ἀρχαιοτάτη καὶ

δι' αὐτῆς σωζομένης ἐκ παραδόσεως ἐδιδάσκαντο καὶ οἱ ἀρχαῖοι μὲν

Ἐλληνες πιθανῶς, βεβαιότατα δὲ οἱ βιζαντῖνοι τὴν ἔκτελεσιν τῶν διαφόρων ῥυθμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ χρονικῆς ἀγωγῆς.

§. 1. Αἱ διάφοροι σχέσεις τῶν τόνων καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν παραχομένου μέλους, ἃς ἀνεπτύξαμεν μέχρι τοῦδε, ἀποτελοῦσι τὴν ποιότητα αὐτοῦ. Πρὸς συμπλήρωσιν δμως ταύτης ἀπαιτεῖται καὶ ἐπέρα τις σχέσις καλουμένη χρονικὴ ἢ ῥυθμικὴ ἀγωγὴ, εἰς τὸν ὄρισμὸν τῆς ὅποιας μεταβαίνομεν.

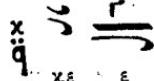
§. 2 Καίτοι εἶνε ώρισμένη ἡ διάρκεια τῶν χρονικῶν μονάδων ἦτοι τῶν ποδικῶν χρόνων, ἐν τούτοις δὲ πάλλων δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ ἀκριβῶς ἐντὸς αὐτῆς, ἀλλ' ὅτε μὲν βραδύνει ὅτε δὲ ταχύνει αὐτὴν πέραν τοῦ δέοντος καὶ πάσχων σύγχυσιν τοῦ χρόνου καθίστησιν αὐτὸν ἀδριστον. Ἡ μουσικὴ ἀποστρέφεται τὴν ἀριστίαν ταύτην καὶ ἡναγκάσθη νὰ καθορίσῃ κατὰ μέσον δρον διακρίσεις τινὰς τῆς ταχύτητος καὶ βραδύτητος· ὁ καθορισμὸς οὗτος τῆς ταχύτητος ἢ βραδύτητος τοῦ χρόνου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τοῦ ῥυθμοῦ ὄνομάζεται χρονικὴ ἢ ῥυθμικὴ ἀγωγὴ, ἣτις δέον νὰ σημειώται εν τῇ ἀρχῇ ἐκάστου φύσματος καὶ πρὸς τὴν ὄφειλομεν νὰ ἔκχυμναζώμεθα.

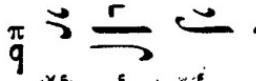
§. 3. "Ετι παρὰ τοῖς παλαιοῖς τρία διακρίνονται ῥυθμικῶν ἀγωγῶν γένη καλούμενα τρόποι ἢ ἥθη. α') ἡ κεκινημένη καὶ ζωηρὰ ἀγωγὴ, τὴν ὅποιαν ὡνόμαζον τρόπον ἡ ἥθος συσταλτικὸν καὶ τὴν ὅποιαν μετεχειρίζοντο εἰς τοὺς θρήνους, τὰ ἐρωτικά, τὰ ἐπιθαλάμια, τὰ ὑπορχήματα καὶ τὰ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ μελικὰ φύσματα καὶ εἰς τὸ σατυρικὸν δράμα. β') ἡ βραδεῖα, σοβαρὰ καὶ μεγχλοπρεπῆς ἀγωγὴ ἡ ἀντίθετος τῆς πρώτης καὶ διασταλτικὸν ἥθος καλουμένη, ἣτις ἐν χρήσει οὖσα εἰς τὰ ἐν τῇ τραγῳδίᾳ χορικὰ μέλη ὡνομάζετο καὶ τραγικὸς τρόπος. γ') ἡ μήτε συσταλτικὴ μήτε διασταλτικὴ οὖσα καὶ διὰ τοῦτο μέση καλουμένη, τῆς ὅποιας χρῆσιν ἐπιτούντο εἰς κοὺς ἐπινικίους ὕμνους καὶ τοὺς παιάνας. Ἀναλόγως πρὸς ταύτας καθώρισαν καὶ οἱ Εύρωπαι τὰς ἀγωγὰς

όνομάσσαντες τὴν πρώτην scherzo, τὴν δευτέρην grave καὶ τὴν τρίτην andante.

§. 4. Οἱ τρεῖς τρόποι τῶν ἀγωγῶν φαίνεται ὅτι διεσώθησαν ἐν τῇ ἑκκλησιαστικῇ μουσικῇ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν παπαδικόν, στιχηραρικὸν καὶ εἰρμολογικὸν μέλος ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸ διεσταλτικόν, τὸ μέσον καὶ τὸ συσταλτικόν ἥθος. Ἐκ τούτων τὸ παπαδικόν καθιέρωται εἰς τὰ ἀργὰ μέλη, τὸ στιχηραρικόν εἰς τὰ μήτε ἀργὰ μήτε σύντομα, οἷα εἶναι τὰ ἴδιομελα τροπάρια, καὶ τὸ εἰρμολογικόν εἰς τὰ σύντομα μέλη, οἷα εἶναι οἱ κανόνες καὶ τὰ προσόμοια. Παραδείγματα τῶν τριῶν τούτων τρόπων παραθέτομεν ὡδεὶς πρὸς ἀσκησιν.

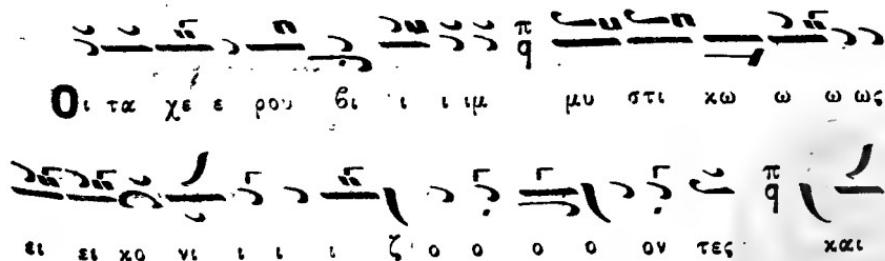
'Επὶ τοῦ Α'. διατονικοῦ ἥχου.

'Ο ἥχος οὗτος εἰς τέ τὸν παπαδικὸν καὶ στιχηραρικὸν τρόπον καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Γα φθόγγον, τελικῶς δὲ εἰς τὸν Πα. Εἴς δὲ τὸν εἰρμολογικὸν τρόπον καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δη. τελικῶς δὲ εἰς τὸν Πα. Ἀπηχεῖται δὲ ἐκ τῆς βάσεως αὐτοῦ Πα· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ Νη, Πα, ὅποτε ἐ Νη εἶναι προσλαμβανόμενος καὶ σημαῖνει ὅτι τὸ ἵσον ἦτοι τὸ ἀπήχημα μετατίθεται εἰς τὸ δεύτερον τετράχορδον Κε, Ζω, Νη, Πα· οὕτως διπερ ἀνταλλασσο-

μένων τῶν ὄνομάτων τῶν φθόγγων γίνεται .

Παραδείγματα τοῦ παπαδικοῦ τρόπου.

Ήχος πα. ρυθμὸς 2 $\nu = \frac{3}{4}$.

αι τη^{τέ}ω ω ποι ω φί τρι α α α δι ε ε ι πον
 τρι σα α γι ον υ υ υ υ υ μνο ον η προ σα α
 κ α διον τε εε φ πα α α α ασαν τη θη βι ω ω τι χην φ
 α πο θω ω ω ω ω ω με ε θα με ε ε ρι μνα αν φ

Τούς στεγηραρικούς τρόπου.

Τυθμὸς 2 n = $\frac{2}{3}$.

Κυρι ε ε κε κραξα προ οσσε ει σα κουσα
 σ ον μου φ ει σα κου σο ον μουσου Κυ υ υ ρι
 ι ε ε φ Κυρι ε ε κε κρα αξα προ οσ σε ει
 σα κου σο ο ον μου φ προσ χες τη φω νη ι θη της δε
 η σε ω ω ω ω μου φ εν τω κε κρα γε ναι αι μι προ
 οσ σε η ει σα κου σο ον μου Κυ υ υ ρι ε ε φ

Τοῦ εἱρμολογεῖον τρόπου.

‘Πυθμὸς 4 οὐ = 1₁₆.

Την τι μι ω τεραγυτων χε ρου βιμ δῆ και εν δο
ξο τε ραν α συγ κρι τωστων Σερα φιμ δῆ Την α δι
α φθο ρως Θε ον λο ο γον τε κου σαν την ον τως Θε
ο το κον σε ε με γα λυ νο μεν

Ἐπὶ τοῦ Β'. διατονικοῦ ἥχου.

Ο ἥχος οὗτος, ὃν καλοῦσιν. οἱ παλαιοὶ Λέγετον καὶ τέταρτον δια-
τονικὸν βάσιν. ἔχει τὸν Βου φθόγγον κατάληγει δὲ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς
τρόπους ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Δη. Πα., τελικῶς δὲ εἰς τὸν Βου· ἀπη-
χεῖται διὰ τοῦ τριχόρδου Δη. Γα. Βου οὗτω^γ Βου ^χ ~~χ~~ ^χ
κε ε ε

Τοῦ παπαδεικοῦ τρόπου παράδειγμα.

Πύθυδος οὐ περιττός.

Τοῦ στεγεραρικοῦ τρόπου.

•Πυθμὸς 2 ο = 2/.

χ ΒΟΥ. Ἀποτελεσματικόν τούτον τὸν πόλεμον
Πα ρ α α α α α α πνο η δη αι νε σα α
α α τω τού κυ υ πι ο ον χ αι νει ει τε τον
κυ πι ον εκ τω ω ων ου ου ου πα α νω ων δη
αι νει ει ει ει τε αι ντο ο ον ε πν τοι οι οιοις υ υ
ψι ι ι στοιχη ς οι πρε ε ε πει υ μνος τω ω
θε ε ω ω χ

Τοις είρημολογικοῖς τρόποις

·Πυθμὸς 2 Σ. = ²/₁₄.

Βου. Λα . ος πα πα να μος Χρι στε χ . οε προ δονε

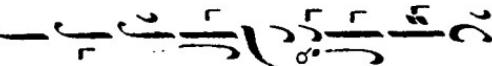
τω Ηι λα τω ι σταυ ρω θη ναι και τε δι και σεν α
 γνω ω μων πε ρι τον ε ευ ερ γε τη ην φχ νεις
 αλλ ε κων υ πε μει νας τα φην αυ τε ξου σι ως α
 νε ε στης τρι η με ρος ι ως Θε ος δωρου με νος η
 μιν ιη α τε λευ τη τονζω ην και τυ με γα ε λεος ι

***Επί τοῦ τρέτου ἥχου.**

Ο ἥχος οὗτος συνήθης εἰς τὸ ἐναρμόνιον γένος καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Κε. Πα. τελικῶς δὲ εἰς τὸν Γα. ἀπηχεῖται διὰ τῆς μετὰ σοβαρότητος παραστάσεως τῆς βάσεως του Γα. Τὰ παραδείγματα τούτου μεταθέτομεν εἰς τὸ ἐναρμόνιον γένος.

***Επί τοῦ τετάρτου διατονικοῦ ἥχου.**

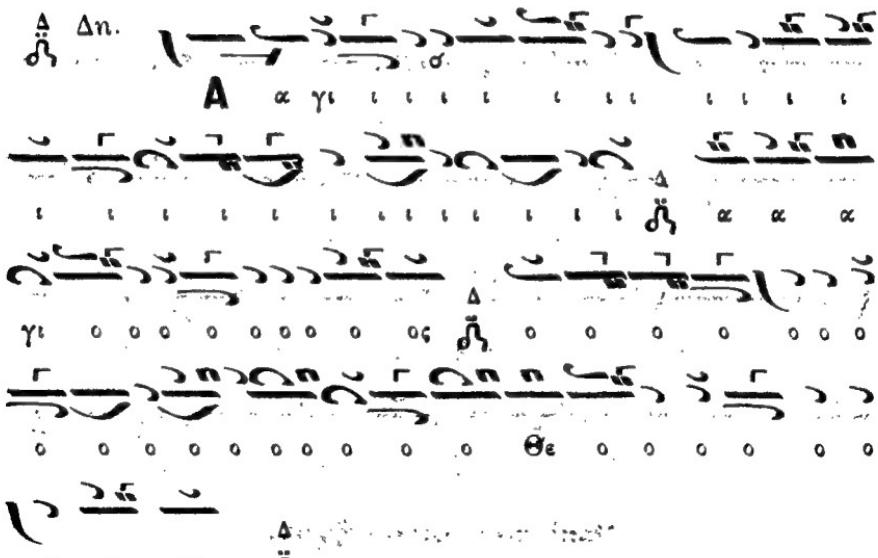
Ο ἥχος οὗτος τριπλῆν ἔχει βάσιν ἐν τῇ ἑκκλησιαστικῇ ὑμνῳδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς τοὺς τρεῖς τρόπους. Καὶ ἐν μὲν τῷ παπαδικῷ βάσιν ἔχει τὸν Δη ἐξ οὐ καὶ ἀπηχεῖται διὰ τῆς λέξεως ἄγια οὔτω.

Δη Δη.
 α γι α α α

Ἐν δὲ τῷ στιχηραρικῷ τρόπῳ βάσιν ἔχει τὸν Πα ἐξ οὐ καὶ ἀπηχεῖται καταλήγει δὲ ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Δη. Πα. καὶ τελικῶς εἰς τὸν Βου. Ἐν δὲ τῷ εἱρμολογικῷ τρόπῳ μεταχειρίζεται καθ' δλοχληρίαν τὴν τοῦ δευτέρου διατονικοῦ κλίμακα. Ἐν τούτοις δύναται νὰ σχηματίσῃ μέλη καὶ εἰς τοὺς τρεῖς τρόπους ἐκ τῆς φυσικῆς του βάσεως Δη καὶ ἐπὶ τῆς ίδίας του κλίμακος ως τὰ κατωτέρω παραδείγματα.

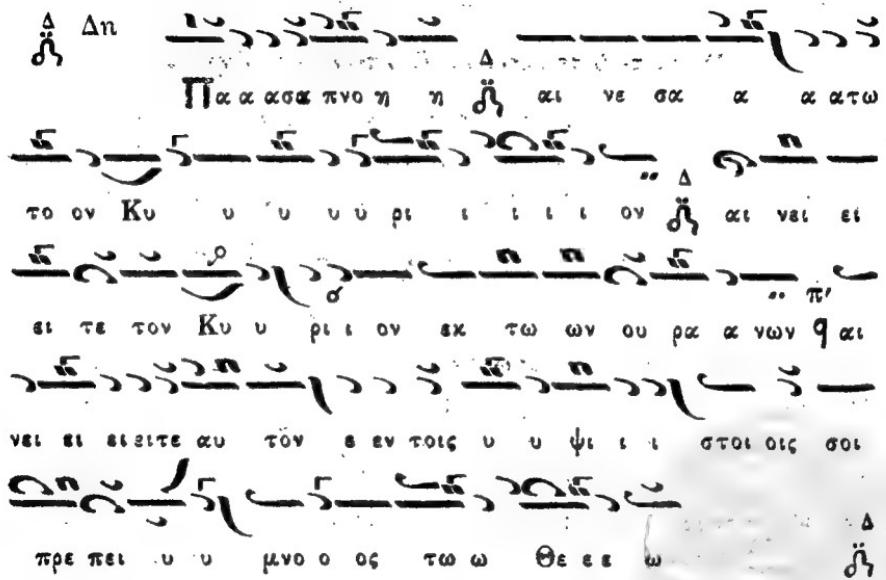
Τοῦ παπαδεκοῦ τρόπου.

•Πυθμὸς 2 $\frac{1}{4}$.

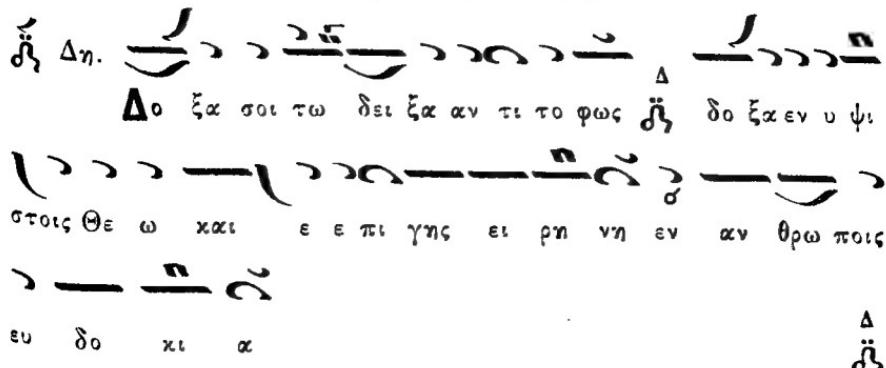
Τοῦ στεγνοράρικοῦ τρόπου.

‘Pυθμδς 2 υ. = ½,

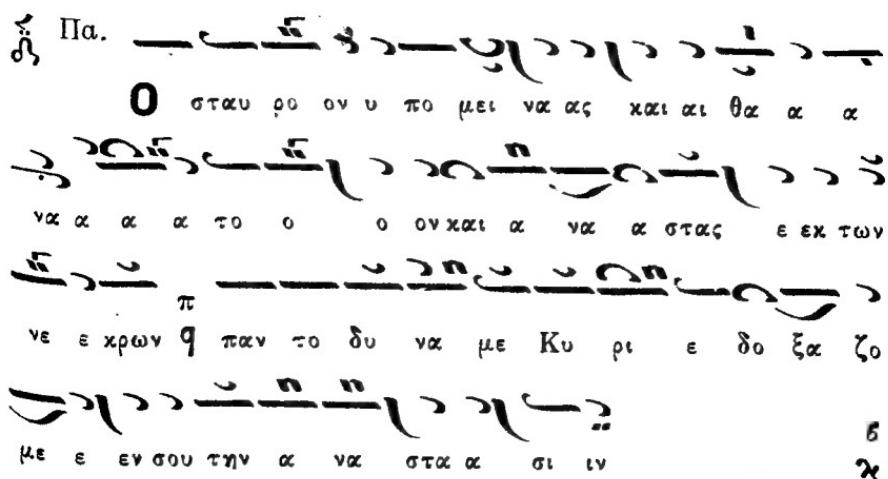
Τοῦ εἰρμολογικοῦ τρόπου.

Ρυθμὸς 2 Λ = $\frac{2}{16}$

Τοῦ στιχηραρικοῦ τρόπου
κατὰ τὴν Ἑκκλησιαστικὴν καθεέρωσιν.

Ρυθμὸς 2 η = $\frac{2}{8}$.

Ἐπὶ τοῦ π α' διατονικοῦ.

Ο Ἡχος οὗτος πολλάκις μεταχειρίζεται τὸν Ζω ἡλαττωμένον κατὰ τριτημόριον τόνου· ἔχει βάσιν εἰς τε τὸν παπαδικὸν καὶ στιχηραρικὸν τρόπον τὸν Πα ώς καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ· καταλήγει δὲ εἰς ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΣ ΑΓΛΟΣ.—ΤΕΥΧΟΣ Α'.

αύτὴν τελικῶς, ἐνῷ ἀτελῶς καταλήγει εἰς τοὺς Δη. Κε. ἀπηχεῖται ἐκ τοῦ Πα. Εἰς δὲ τὸν εἰρμολογικὸν τρόπον μεταχειρίζεται τὰς αὐτὰς καταλήξεις ἀλλὰ ἀπηχεῖται ἐκ τοῦ Κε, ὃν ἔχει βάσιν ως ἀπό τοῦ Πα.

Τοῦ παπαδικοῦ τρόπου.

‘Pυθυδς 2 υ = 2/..

Τοῦ στιχηραρικοῦ τρόπου.

Τυθμὸς 2 $\alpha = \frac{2}{8}$.

$\lambda \alpha.$ Ηα.

Δο ο ὁ ο ο ο ξακαλα τρι τι τι κατ
αι γι νι ω φι κατ α γι τι τι ω Πνε ε ε ευ μα α

$\alpha \alpha \alpha \alpha \alpha \alpha \alpha \tau \tau$

π
φ

Τοῦ είρμολογικοῦ τρόπου.

Τυθμὸς 4 $\beta = \frac{4}{16}$.

$\lambda \alpha.$ Κε.

Τω Σω τη η ρι Θε ω τω εν θα λασ ση λα

υν πο σιν α βρο χοις ο δη γη σαν τι κατ Φα ρα ω

παν στρα τι α κα τα που τι σαν τι αν τω ω μέ νω α

δω μεν ο ο τι δε δο ξα α σται

χ
φ

Ἐπὶ τοῦ βαρέος διατονικοῦ.

Καὶ ὁ ἥχος οὗτος ὡς ὁ τρίτος εἰς τὸν στιχηραρικὸν καὶ είρμολογικὸν τρόπον ὁδεύει κατὰ τὸ ἐναρμόνιον γένος. Δύναται ὅμως νὰ σχηματίσῃ μέλη καὶ εἰς τοὺς τρεῖς τρόπους κατὰ τὸ διατονικὸν γένος ὡς τὰ κατωτέρω παραδείγματα. Βάσιν δὲ ἔχων τὸν φθόγγον Ζῳ κατα-

λάγει ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Δημόσιους Γα. Πα., τελικῶς δὲ εἰς τὸν Ζω. Τὸ μέλος αὐτοῦ ἔχει πολλὴν τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸ τοῦ δευτέρου διαπονικοῦ, ἐφ' ω̄ καὶ ἀπαιτεῖται προσοχή, ὅπως μὴ συγχένται ἀπηγένεται διὰ τοῦ τριγόρδου Πα. Νν. Ζω οὕτως — Ζω.

$$\text{Z}\ddot{\omega} \cdot \frac{\gamma}{N\epsilon} \frac{\gamma}{\epsilon} \frac{\gamma}{\epsilon} z$$

Παραδείγματα τοῦ παπαδικοῦ τρόπου.

·Πυθυδος 2 ω = %.

Τοις στεγηραρικοῖς τρόπου.

·Πυθυδος 2 ~ = 2/8.

Zo. **A** να στα α σιν Χρι στου ου ου ου θε α α

σα . με ε νοτ^ω προ σκυ νη σω ω μεν α α α α γι :
 ου Κυ υ υ ρι τ ο ο ο ο ον I η η σουν Η τον
 μο ο νον α α α να α α μας α αρ τη η τον

Τοῦ είρμολογικοῦ τρόπου.

Ρυθμὸς 2 $\text{f} = \frac{2}{16}$.

Zω.

Κα τε ε λυσας τω σταυρω ω σου τον θα νατον
 η νε ε ωξας τω λη στηη τον πα ρω δει σου⁹ $\pi + \frac{3}{16}$
 των μυ ρο φο ρων τον θρη νον με τε βαλει^ω και τοις
 σοις α πο στο λοις κη ρυτ τειν ε πε ταξας^ω ο τι α
 γε στηης Χρι στε ο Θε ος πι ρε χων τω λο σμω το με γα
 ε λε ος

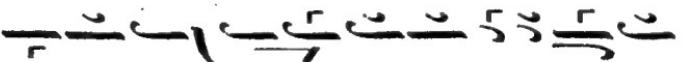
'Επὶ τοῦ $\lambda\delta'$. διατονικοῦ ἡχου.

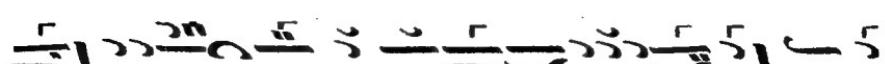
'Ο ἥχος οὗτος βάσιν ἔχει τὸν φθόγγον Νη. καταλήγει ἀτελῶς μὲν
 εἰς τοὺς Βου. Δη, τελικῶς δὲ εἰς τὸν Νη καὶ πολλάκις εἰς τὸν Βου.

Απηχεῖται διὸ τῆς μετὰ σοβαρότητος παράτασεως τῆς βάσεως τοῦ Νη. Πολλάκις ὅμως ὑψώνει τὴν βάσιν του κατὰ τριφωνίαν τούτεστι μεταβιβάζει τὸ ἵσον του εἰς τὸν Γα, δην προφέρει ώς Νη καὶ φαίνεται μὲν παράγων νέον μέλος, ἀλλ' ἡνε ὁ αὐτὸς ὑψωμένος. Εἰς τὴν πέρι πτωσιν ταύτην καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δη, τελικῶς δὲ εἰς τὸν Γα.

Παραδείγματα τοῦ παπαδικοῦ τρόπου.

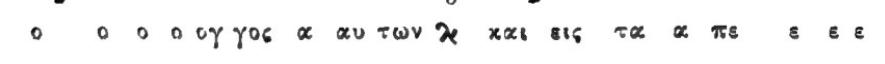
Ρυθμὸς 2 υ.

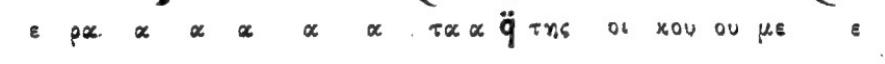
λ δ' Νη.

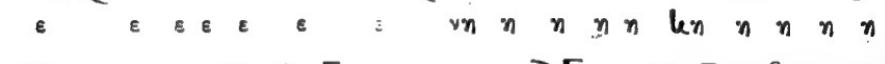
Εις πα α α α α α σαν τη η η η η η γη η

 α α α α α σαν τη η η η η η γη η

η γη μ ε ε ξη η η η η λ θεν μ ο φθο

 ο ο ο ο γ γος α αυ των η και εις τα α πε ε ε ε

 ε πα α α α α α τα α φ της οι κου ου με ε

 ε ε ε ε ε ε = η η η η η η λη η η η

 νης η τα α ρη η η η η η η η η μα α α α α

 α τα αν

τω ω ω ω ων δη αλ λη λου ου ε ε α α α α α δη

Τοῦ σπιζηραρικοῦ τρόπου.

Ρυθμὸς 2 η

Nn. θεοῦ προσδε ε ε ξαι κ τας δε γ γ γ σεις των δου ουλων σου δη και λυ τρω ωσαι αι

δε γ γ γ μας δη α πο πα α α α α α σης α να

αγ κης και θλι ε ε ε εψε ε ε ε ως δη

Τοῦ είρμολογικοῦ τρόπου.

Ρυθμὸς 2 η

Nn. θεοῦ προσδε ε ε ξαι κ τας δε γ γ γ μας δη α πο πα α α α α α σης α να

Την πα σαν ελ πι δα μου εις σε α να τι θη μι κε

Μη τερ του Θε ου φυ λα ξον με u πο την σκε πην σου

ou ou ou ou ou δη

Εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον

ὑψωμένου τοῦρεσσου κατὰ τρεφωνέαν.

Nn. θεοῦ προσδε ε ε ξαι κ τας δε γ γ γ μας γεν νη θεις εκ Παρ θε νου και

σταυρωσιν ο πο μεταξας α γα θε δη ο θα να
τω του θα να του σχιλευ σας και ε γερσιν δειξας ως θε
ος μη παρι δησιν ε πλασας τη χειει πε
ι ε σου δη δειξου τηην φι λαν θρω πι αν σου ε λε
η μων δειξαι τηην τε κουσαν Σε θε ο τοκου πρε
σθευ ουσαν ο περη μων και σω σο ον Σω τηρη η μων λα
ον α πεγνω σμε ε νο ο ο ο ον

Ἐπὶ τοῦ Β' χρωματικοῦ ἥχου.

‘Ο ἥχος οὗτος βάσιν ἔχων τὸν φθόγγον Βου, ἐξ οὐ καὶ ἀπηχεῖ-
ται καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δη, τελικῶς δὲ εἰς τὸν Βού.
Ἐνεκά δὲ τῆς μεγάλης χρήσεως, ἣν ποιεῖται τοῦ φθόγγου Δη κα-
ταντῷ νὰ φαίνηται ὡς εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἥχος πρὸς τὸν τέταρτον χρω-
ματικόν, ὃν ἐκάλεσαν κυρίως δεύτερον χρωματικόν, ἔχοντα βάσιν,
ὅτε μὲν τὸν Βού ὅτε δὲ τὸν Δη. Ἐν τούτοις ἡ διαφορὰ αὕτη τῶν
βάσεων σχηματίζει διαφέροντα ἀπ’ ἄλληλων μέλη, ὃν παραδείγματα
παραθέτομεν.

Τοῦ παπαδικοῦ τρόπου.

‘Ψυθὺδς 24.

ΣΗΜ. "Ιδε τὰ περὶ κλιμάκων ἐν τοῖς ἔμπροσθεν κεφ. Β'. μέρος; Β'. 12,13.

Τοῦ στιχηραρικοῦ τρόπου.

·Πυθυμὸς οὐκ ἐπὶ τοῦ Δη.

የኢትዮጵያ ከተማ ደንብ በኩል ስራውን ይጠናል
በዚህ ደንብ የሚከተሉ የሚመለከት የሚከተሉ የሚመለከት የሚከተሉ የሚመለከት
በዚህ ደንብ የሚከተሉ የሚመለከት የሚከተሉ የሚመለከት የሚከተሉ የሚመለከት
በዚህ ደንብ የሚከተሉ የሚመለከት የሚከተሉ የሚመለከት የሚከተሉ የሚመለከት

ବ୍ୟାକ୍ ପରିଚୟ ଓ ବିଷୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

፲፻፭፻

TEL XTE E E TEL

Ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ Βου.

כְּבָשָׂר

O λην α πο θε ε ε με γοι εν ου ρας νοις τη γη

ప్రాణికాల వ్యవస్థల వివరాలు

ελ πι ε ε δα α α α θη σαυ ρο ον α συ ν ν λη του

ε πε γη ης οι α γι οι οι οι οι ε θη σαρτ σαν

Τοῦ εἰρμολογικοῦ τρόπου τοῦ ἥχου τούτου τὰ μέλη καθιέρωσαν οἱ παλαιοὶ ὡς εἰρμολογικὰ τοῦ πλαγίου του· ἔκείνου δὲ τὰ εἰρμολογικὰ καθιέρωσαν εἰς τὸν ἥχον τοῦτον· ἡμεῖς παραθέτομεν φέδε τὰ οἰκεῖα τοῖς οἰκείοις.

Πυθμὸς 2 Σ. Ἐπὶ τοῦ Βου.

— נִגְיָנִים וּמִתְּבָרֶךָ —

Bο η θος και σκεπαστης εγενε το αμφιεις σω τη ρι

۱۳۰- مکالمه شیخ دادگر شیرازی در مورد این اتفاق

~~αν τις~~ Οὐ τοῖς μου Θεοῖς καὶ δῷξα σωκράτειον Θεόν.

— בְּרִית־יְהוָה — בְּרִית־יְהוָה —

ος του πατρος μου και υψω σωκη τον εν διξιας γαρ δε

6

Ἐπὶ τοῦ Δ.

Ο οτε εκ του ξυ λουσε νε χρον ο Α ρι μα θει
 ας και θει ει λε την των α πα αν των ζω ην ασαιρ
 νη και σιν δο νι σε Χρι στε ε νει λη η σε α και τω
 πο θω ε πει γε ται καιρ δι α και χει λεισ ασωμα το α κη ρα
 τον σου πε ρι πτυ ξα α σθαει ο μωως συ στελ λο με
 νος φοβω χαι ρων α νε χραυγαζε δο ξα α τη συγ και
 τα βα σει σου φι λαν θρω πε

Ἐπὶ τοῦ π' β'. χρωματικοῦ.

Ο ήχος οὗτος δν ἐκαλέσαμεν ήμετς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν πρῶτον χρωματικὸν ὡς χρωματίζοντα τὴν κλίμακα τοῦ πρώτου διατονικοῦ ἥχου, θάσιν ἔχει τὸν φθόγγον Πα, ἐξ οὐ και ἀπηχείται, καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δη, τελικῶς δὲ εἰς τὸν Πα

Παραδείγματα τοῦ παπαδεκοῦ τρόπου.

Ρυθμὸς 2.

Πα. Ν u u u u u n αι δυ να α α α α α μεις

Τοῦ στιχηραρικοῦ τρόπου.

P v θ μ δ c 2 n.

IIa. Δι α παν τος ευ λο γουν τε ε εσ τον κυ υ υ

οι ι ε ε ον υ μνου ον ου ου ου μεν την α να α
στα σι ειν α ου του σταυ ρον γαρ αρ υ πο μει
ει ει νας θα να τω θα α να α ατον ω ω ω ω λε ε

Τοῦ εἰρμολογικοῦ τρόπου.

Pvθμδc 4 \S = $\frac{1}{16}$.

'Επὶ τοῦ λαδί. χρωματικοῦ.

‘Ο δέ ούτος βάσιν ἔχει τὸν φθόγγον Νη δν προφέρει ως Ηα·
ἀπηγεῖται δὲ ως έξης·

Nn Nn

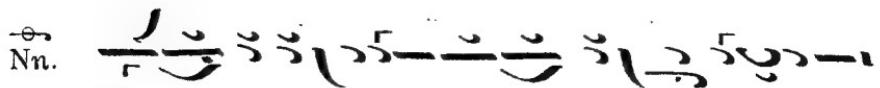
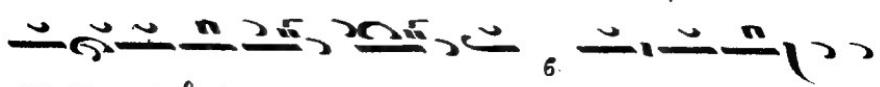
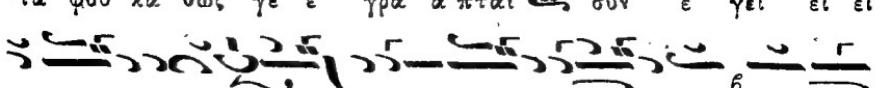
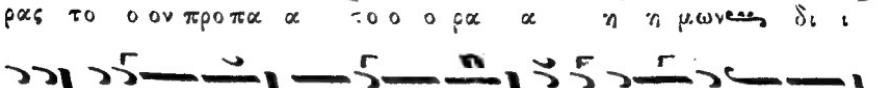
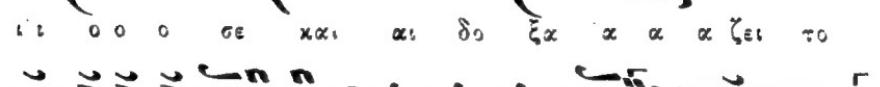
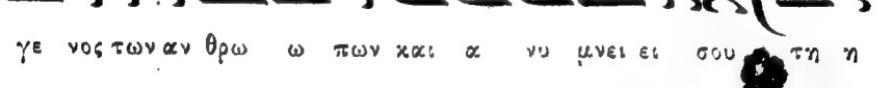
۷۰۰ میلادی

·Ως ἐν τῷ ἀπηχήματι του δείκνυσι δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Δη., Βου., Νν· καὶ εἰς μὲν τοὺς δύω πρώτους καταλήγει ἀτελῶς, εἰς

δὲ τὸν τρίτον τελικῶς, ἀλλὰ πολλάκις καὶ εἰς τὸν Βου. Ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὑμνῳδίᾳ δὲν ὑπάρχουσι μέλη τοῦ ἥχου τούτου εἰς τὸν παπαδίκὸν τρόπον. Εἰς τὸν στιχηραρικὸν τρόπον σώζονται ὅλιγα τινὰ τῶν παλαιῶν διδασκάλων· εἰς δὲ τὸν εἱρμολογικὸν τρόπον οὐδέν. Ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει τοῦ παρόντος πονήματος κατεχωρίσαμεν εἰς τὸν τρόπον τοῦτον δοκίμια τινα ἐπὶ τοῦ τερπνοῦ τούτου ἥχου. Ἡ ἔξωτερικὴ ὄμως μουσικὴ πολλὰ ἔχει τεχνικώτατα φεματα τοῦ ἥχου τούτου. Πρὸς ἀσκησιν παραθέτομεν ὡδὲ παραδείγματα ἐκ τῶν σωζομένων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὑμνῳδίᾳ.

Τοῦ στιχηραρικοῦ τρόπου.

Pνθμὸς 2. u.

Nn.
 Τριή μερας α α α νε ε στης Χριστε ε εκ

 τα φου καθ θως γε ε γρα α πται σου ε γει ει ει

 ρας το ο ον προπα α ι ο ο φα α η η μωνει δι ε

 ει ο ο ο σε και αι δι ξα α α α ζει το

 γε νοστων αν θρω ω πων και α νυ μνει ει σου τη η

 ην Α α να α στα α σε ει
6

Τοῦ ἀύτοῦ τρόπου.

Nn.
 Δο ο ξα α α ει οι οι τω δει ξα αγ τι το ο

ΣΗΜ. Ὁ ἀνωτέρω στίχος ἀρχεται χρωματικῶς και καταλήγει διατονικῶς.
 φω ως δο ο ξα εν υ υ ψι ι ει ει ει θε ε ε
 ω ω ρ και ε πι γης ει ρη η η υη δη εν αν
 θρω ω ποιε ε ε ευ δο ο ο κι ε ε α α δη

Ἐπὶ τοῦ ἐναργεοῦ τρίτου ἥχου.

Τοῦ οὖτος ὑπάρχουσι μὲν καὶ καθαρῶς διατονικὰ μέλη
ἀλλὰ τὰ πλεῖστα εἰς τὸ ἐναρμόνιον γένος, ὃν παραδείγματα παρα-
θέτομεν.

Τοῦ πακαδικοῦ τρόπου τὰ μέλη προφέρουσι τὸν Γα ώς Νν καὶ τὸν Ζω ώς Γα καὶ οὕτως ὁ Ζω γίνεται ἐναρμόνιος. Ἐχουσι δὲ πολλὴν τὴν ὅμοιότητα πρὸς τὰ τοῦ Δ δ. καὶ ἀπαιτεῖται πολλὴ προσοχὴ ἵνα μὴ συγχέωνται.

P u t u ò s 2

Τοῦ στιχηραρικοῦ πόρου.

Πυθυδος 2

περιττούς ταῦτα ταῖς συνάδεσιν παντὶ τῷ
αὐτῷ σταθμῷ οὐ περιττούς εἰσιν οἱ πάντες
παντὸς αὐτοῦ διατάξεως παντὶ τῷ παντὶ τῷ

πατέρες τούς πάντας τούς πάντας τούς πάντας

καταστήσεις οι πάντας πάντας πάντας πάντας

μουνουνας πάντας πάντας πάντας πάντας πάντας
μουνουνας πάντας πάντας πάντας πάντας πάντας

φερετούς φερετούς φερετούς φερετούς

Τοῦ είρμολογεκοῦ τρόπου.

Πυθυμίδος 2 Λ.

πατέρες τούς πάντας πάντας πάντας πάντας

Ευ φραστενε σθω τα ου ρα νι α α γαλ

λι α σθω τα ε πι λ γει ει α ο τι ε ποιοιη σε κοκ

τας φ εν δρα χι ω νι αυ του ο Κυ ρι ος ε

πα τησε τω θα να α τω τον θα να α τον φ ποω

το το οκος των νε κοων ε γε νε το φ εκ κοι λι α

α δου ερ ρυ σα το η μας και πα ρε σγε τω κο ο

σμω το με γα ε ε λε ε ος

ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΣ ΑΥΛΟΣ.—ΤΕΥΧΟΣ Α'.

"Ετερογ.

Εἰς ὁὐθὺδν 3 Σ.

Ἐ ο τοοο κε γη ελ πι ει παντων
τω ω ων χρι στι ε α α νων ?? σκε πε φρου ου βει
ψυ υ λατ τε ε ε τους ελ πι ει ζον τα α
αε ει ειε σε ??

Ἐπὶ τοῦ ἐναργεοῦ βαρέος ἥχου.

Ούτος βάσιν ἔχει τὸν φθόγγον Ζω. Βαρύτερον τοῦ διατονικοῦ κατὰ τριτημόριον τόνου. Εἰς τὸν παπαδικὸν τρόπον καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Δη, Πα. τελικῶς δὲ εἰς τὸν Ζω. Εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς δύω τρόπους ἀναβιβάζει τὸ ἵσον του εἰς τὸν φθόγγον Γα, ὃν προφέρων ὡς Ζω φυλάττει τὰ αὐτὰ διαστήματα τῆς ἐναρμονίου κλίμαχος τοῦ Ζω. Τούτου ἔνεκα εἰς τὸν ὑπὸ τὸν Γα φθόγγον Βου τίθεται δίεσις, ἵνα τὸ διάστημα Βου, Γα καταστῇ ἵσον πρὸς τὸ τοῦ Κε Ζω, ἡμιτόνιον. Τὸν ἐναρμόνιον λοιπὸν Βαρύν παραλλαγγίζομεν ἐκ τοῦ Γα εἰς τε τὸν στιχηραρικὸν καὶ ειρμολογικὸν τρόπον θέτοντες ὑπὸ τὸν Βου δίεσιν. Ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ εἰς τοὺς δύω τούτους τρόπους, καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Πα Δη σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν Νη, τελικῶς δὲ καταλήγει εἰς τὸν Γα.

Παραδείγματα ἐπὶ τοῦ παπαζικοῦ τρόπου.

‘Πυθοδος 2 ~.

၁၂၈၃

Τούς στεγηραρικούς τρόπους.

'Πυθυδός 2 ~

Α πο στολοι : δο ο ο ου τες την
ε γερσιν του Δη μι ου ουρ γου δη ε βαυ μα σαν βο
ω ω ωων τες την ε γερσιν την αγ γε λι : κην
α αυτη η δο ο ο ο ξακατης ε ε εκ κλη σι : ας η ου
ποσ πλου ου τος της βασι λει ει ει εις π α θων δι
η η μας Κυ υ υρι ε ε δο ο ο ξα α σοι

Τοῦ εἰρμολογικοῦ τρόπου.

‘Πυθηδός 2 Σ.

**Καὶ τὸ λύσας τῷ στάυρῷ σου τὸν θάνατον ἡ
νεώτερη πίστις μου τῷ φρέσκῷ σταύρῳ**

ρων τον θρηνον με τε έκα λες δή καὶ τοις σοις από στολοῖς
καὶ ρυτοῖς εἰς πεταῖς;²² ο τι αὐτοῦ στης Χριστοῦ
ο Θεός πάσα ρεχώντων καὶ σμώτο με γὰρ εἴλεε ος;²²

Μετὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα δέοντα διδαχθῶσιν οἱ μαθηταὶ τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων ὡς δρίζεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν διδασκάλων. Νὰ φοιτῶσι δὲ τακτικῶς εἰς τὸν χορὸν τῶν ψαλτῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἔνθα τὰ μὲν μεμαθημένα συμψάλλουσι, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα ἀκροδύνται ἴσοχρατοῦντες.

